

Trinkov koledar 1981

1933/1939

Odgovorni urednik: dr. Stojan Brajša

TRINKOV KOLEDAR

za navadno leto

1981

*

SAMOZALOZBA

LETO 1981

je navadno leto. Ima 365 dni. Začne in konča se v četrtek. **Cerkveno** leto začenjamo s prvo adventno nedeljo 30. novembra 1980. **Civilno** leto pa na Novo leto 1. januarja 1981.

LETNI ČASI

Začetek pomladi: 20. marca ob 18. uri in 3 minute. Sonce stopi v znamenje *ovna* (pomladansko enakonočje).

Začetek poletja: 21. junija ob 12. uri 45 minut. Sonce stopi v znamenje *raka* na povratniku.

Začetek jeseni: 23. septembra ob 4. uri in 5 minut. Sonce stopi v znamenje *tehtnice* (jesensko enakonočje).

Začetek zime: 21. decembra ob 23. uri in 51 minut. Sonce stopi v znamenje *kozoroga* na povratniku.

MRKI V LETU 1981

1. Kolobarast Sončev mrk bo od 4. na 5. februar.

Začetek mrka bo zvečer ob 20. uri in 28 minut, višek bo dosegel ob 22. uri in 18 minut, končal se bo 5. februarja ob 1. uri 49 minut. Mrk pri nas ni viden.

2. **Delni Lunin mrk bo 17. julija 1981.** Začetek mrka bo zjutraj ob 3. uri 5 minut, višek bo dosegel ob 5. uri in 47 minut, končal se bo ob 18. uri in 28 minut. Mrk pri nas ni viden.

3. **Popoln Sončev mrk bo 31. julija 1981.** Začetek mrka bo ponoči ob 2. uri in 11 minut, višek bo dosegel ob 4. uri in 36 minut, končal se bo ob 7. uri in 20 minut. Mrk pri nas ni viden.

PREMAKLJIVI PRAZNIKI

Po sklepu cerkvenega zbora v Niceji leta 325 se velika noč vsako leto obhaja prvo nedeljo po prvi pomladanski polni luni. To je lahko v času od 22. marca do 25. aprila. Mnogi drugi prazniki se ravnaajo po veliki noči in so zato premakljivi.

V letu 1981 bodo premakljivi prazniki:

Pepelnica	4. marca
Velika noč	19. aprila
Križev teden	25., 26., in 27. maja
Gospodov vnebohod	28. maja
Binkošti	7. junija
Sv. Trojica	14. junija
Sv. Rešnje Telo	18. junija
Jezusovo Srce	26. junija
Marijino Srce	27. junija
Angelska nedelja	6. septembra
Rožnovenska nedelja	4. oktobra
Misijonska nedelja	18. oktobra
Žegnanska nedelja	25. oktobra
Zahvalna nedelja	8. novembra
Praznik Kristusa Vladarja	22. novembra
I. adventna nedelja	29. novembra

DRŽAVNI PRAZNIKI

Dan vstaje	25. aprila
Praznik dela	1. maja
Proglasitev republike	2. junija
Dan zmage	4. novembra

- 1 Č **Novo leto - Božja Mati Marija**
- 2 P Bazilij Vel.; Gregor Nacij.
- 3 S Genovefa, dev.; Anter, muč.
- 4 N **2. po božiču - Angela Folinjska**
- 5 P Milena; Simeon, pušč.
- 6 T **Sv. Trije kralji - Razgl. Gosp.** ☉
- 7 S Rajmund, red.; Lucijan, muč.
- 8 Č Severin, opat; Erhard, škof
- 9 P Hadrijan, opat; Aleksija
- 10 S Viljem, škof; Aldo, pušč.
- 11 N **Jezusov krst - Pavlin Oglejski**
- 12 P Alfred, opat; Tatjana, muč.
- 13 T Hilarij, škof; Veronika ☽

-
- 14 S Feliks (Srečko); Odon, red.
- 15 Č Pavel, pušč.; Maver, opat
- 16 P Marcel, papež; Ticijan, škof
- 17 S Anton, pušč.; Marijan, diakon
- 18 N **2. nav. - Marjeta Ogrska**
- 19 P Makarij, opat; Germanik, muč.
- 20 T Fabijan in Sebastjan, muč.
- 21 S Neža (Agnes, Janja), muč. ☉
- 22 Č Vincenc (Vinko), muč.
- 23 P Emerencijana, muč.; Ildefonz, šk.
- 24 S Frančišek Saleški, škof
- 25 N **3. nav. - Spreobrnitev ap. Pavla**
- 26 P Timotej in Tit, škofa; Robert
- 27 T Angela Merici, dev.
- 28 S Tomaž Akvinski, c. uč. ☽
- 29 Č Valerij, škof; Akvilin
- 30 P Martina, dev.; Hijacinta
- 31 S Janez Bosko, vzgojitelj
-

- 1 N 4. nav. - Brigita, dev.
- 2 P Svečnica - Jezusovo darovanje
- 3 T Blaž, škof in muč.; Oskar
- 4 S Andrej Corsini, škof
- 5 Č Agata, dev. in muč.; Albuin, škof
- 6 P Pavel Miki in tov. mučenci ☉
- 7 S Rihard, kralj; Egidij
- 8 N 5. nav. - Hieronim
- 9 P Apolonija, dev. in muč.; Rinaldo
- 10 T Sholastika, dev.
- 11 S Lurška Mati božja
- 12 Č Evlalija, muč.; Benedikt, opat ☽
- 13 P Katarina de Ricci, redovnica
-

-
- 14 S Valentin (Zdravko), muč.
- 15 N **6. nav. - Georgija, dev.**
- 16 P Julijana, muč.; Onezim, škof
- 17 T Sedem ustanoviteljev servitov
- 18 S Simeon Jeruzalemski, škof ☉
- 19 Č Konrad iz Piacenze, spok.
- 20 P Leon Veliki; Silvan, muč.
- 21 S Peter Damiani, c. uč.; Irena
- 22 N **7. nav. - Sedež ap. Petra**
- 23 P Polikarp, škof in muč.
- 24 T Lucij, (Matija, ap.),
- 25 S Feliks (Srečko); Valburga, dev.
- 26 Č Marjeta, red.; Porfirij, škof.
- 27 P Gabrijel Žal. Matere božje ☽
- 28 S Roman, opat; Hilarij, škof
-

- 1 N 8. nav. - Albin, škof
- 2 P Neža Praška, dev.
- 3 T Kunigunda, cesarica; Pust
- 4 S P e p e l n i c a - Kazimir
- 5 Č Teofil; Olivija, muč.
- 6 P Fridolin (Miroslav), opat Ⓜ
- 7 S Perpetua in Felicita, muč.
- 8 N 1. postna - Janez od Boga
- 9 P Frančiška Rimska
- 10 T Makarij, škof; 40 mučencev
- 11 S Sofronij, škof; Evlogij, muč.
- 12 Č Gregor Veliki; Doroteja, muč.
- 13 P Kristina, muč.; Teodora Ⓜ
-

-
- 14 S K v a t r e - Florentina, opatinja
- 15 N **2. postna - Klemen Dvoržak, sp.**
- 16 P Hilarij in Tacijan
- 17 T Patricij, škof; Jedrt (Jerica)
- 18 S Ciril Jeruzalemski, c. uč.
- 19 Č J o ž e f , Jezusov rednik
- 20 P Klavdija in tov. muč. ☺
- 21 S Nikolaj iz Flüe, pušč.
- 22 N **3. postna - Katarina Genovska**
- 23 P Viktorijan in tov. muč.
- 24 T Dionizij, muč.; Katarina Švedska
- 25 S G o s p o d o v o oznanjenje
- 26 Č Evgenija, muč.; Emanuel, muč.
- 27 P Rupert, škof; Lidija, muč.
- 28 S Sikst III., papež; Bojan, muč. ☹
- 29 N **4. postna - Bertold, red.**
- 30 P Kvirin, škof; Amadej
- 31 T Modest, škof; Gvido, opat
-

- 1 S Hugo, škof; Venancij, muč.
- 2 Č Frančišek Paol.; Teodozija, muč.
- 3 P Rihard, škof; Irena
- 4 S Izidor, škof Ⓜ
- 5 N **5. postna - Vincenc Ferreri**
- 6 P Irenej Sirmijski, škof
- 7 T Janez de la Salle, spozn.
- 8 S Albert, škof; Valter, opat
- 9 Č Marija Kleopova; Valtruda, red.
- 10 P Ezekijel, prerok; Apolonij, muč.
- 11 S Stanislav, škof; Gemma G. Ⓜ
- 12 N **Cvetna - Oljčnica**
- 13 P Hermenegild; Martina
-

-
- 14 T Valerijan in tov. muč.
- 15 S Anastazija, muč.; Peter Gonz.
- 16 Č Veliki četrtek - Bernardka Lur.
- 17 P Veliki petek - Rudolf, muč.
- 18 S Velika sobota - Apolonij, muč.
- 19 N **Velika noč - Gosp. vstajenje** ☺
- 20 P **Velikonočni ponedeljek**
- 21 T Anzelm, škof; Konrad, red.
- 22 S Leonid, muč.; Agapit, papež
- 23 Č Jurij, muč.; Vojteh, škof
- 24 P Fidel Sigm., muč.; Honorij, škof
- 25 S **Marko, ev. - Državni praznik**
- 26 N **2. velikon. - Bela**
- 27 P Hozana, dev.; Peter C. ☹
- 28 T Vital (Živko); Peter Chanel, muč.
- 29 S Katarina Sienska, c. uč.
- 30 Č Jožef Cottolengo; Pij V., papež
-

- 1 P Jožef Delavec - Praznik dela
- 2 S Atanazij, škof; Boris, kralj
- 3 N 3. velikon. - Filip in Jakob, ap.
- 4 P Florijan (Cvetko), muč. ●
- 5 T Gotard, škof; Angel, muč.
- 6 S Marija Srednica milosti; Dominik
- 7 Č Gizela, opatinja; Flavij, muč.
- 8 P Viktor Milanski, muč.; Željko
- 9 S Pahomij, opat; Beat, pušč.
- 10 N 4. velikon. - Antonin, škof ☞
- 11 P Sigismund (Žiga), kralj
- 12 T Leopold Mandić; Pankracij
- 13 S Servacij, škof
-

-
- 14 Č Matija, apostol
15 P Zofija (Sonja)
16 S Janez Nepomuk, muč.; Andrej B.
17 N **5. velikon. - Bruno, škof**
18 P Klavdija, muč.; Erik
19 T Peter Celestin, papež; Teofil ☺
20 S Bernardin Sienski, duh.
21 Č Krispin, red.; Valens, škof
22 P Renata, spok.; Marjeta (Rita)
23 S Janez de Rossi, duh.
24 N **6. velikon. - Marija Pomočnica**
25 P Beda Častitljivi - Prošnji dan
26 T Filip Neri - Prošnji dan ☺
27 S Avguštin Cant. - Prošnji dan
28 Č V n e b o h o d Gospodov
29 P Maksim, škof; Teodozija, dev.
30 S Ivana Orleanska, dev.; Ferdinand
31 N **7. velikon. - Obiskanje Dev. M.**
-

- 1 P Justin, muč.; Konrad
- 2 T Marcelin in Peter; Erazem ④
- 3 S Karel Lwanga in tov. muč.
- 4 Č Frančišek Caracciolo; Kvirin, šk.
- 5 P Bonifacij, muč.; Valerija
- 6 S Norbert, škof; Bertrand
- 7 N **Binkošti - Prihod Sv. Duha**
- 8 P Marija Mati Cerkve; Medard, škof
- 9 T Primož in Felicijan; Efrem ④
- 10 S Janez Dominici, škof; Bogomil
- 11 Č Barnaba, ap.; Feliks, muč.
- 12 P Adelajda (Adela), dev.
- 13 S Kvatre - Anton Padovanski

-
- 14 N **Sveta Trojica - Valerij**
- 15 P Vid, mučenec
- 16 T Gvido Kortonski; Beno, muč.
- 17 S Gregor Barbarigo, škof; Adolf ☺
- 18 Č **S v . R e š n j e T e l o i n K r i**
- 19 P Gervazij in Protazij, muč.
- 20 S Silverij, papež; Florentina
- 21 P **12. nav. - Alojzij Gonzaga**
- 22 P Pavlin; Ahac, muč.
- 23 T Agripina, muč.; Jožef Cafasso, duh.
- 24 S Rojstvo Janeza Krstnika
- 25 Č Viljem (Vilko), opat €
- 26 P Jezusovo Srce; Pelagij, muč.
- 27 S Marijino Srce; Ciril Aleks., škof
- 28 N **13. nav. - Irenej, škof**
- 29 P Peter in Pavel, apostola
- 30 T Prvi rimski mučenci
-

- 1 S Estera, svetopisemska žena ●
- 2 Č Oton, škof; Vital (Živko), muč.
- 3 P Tomaž, apostol; Heliodor, škof
- 4 S Uldarik (Urh), škof; Elizabeta P.
- 5 N **14. nav. - sv. Ciril in Metod**
- 6 P Marija Goretti, muč.
- 7 T Vilibald, škof; Izaija, prerok
- 8 S Evgen, papež; Prokop, muč.
- 9 Č Veronika Giuliani ●
- 10 P Amalija (Ljuba), red.; Viktorija
- 11 S Benedikt, opat; Olga Kijevska
- 12 N **15. nav. - Mohor in Fortunat**
- 13 P Henrik, kralj

-
- 14 T Kamil de Lellis, duh.
- 15 S Bonaventura, škof; Vladimir
- 16 Č Karmelska Mati božja
- 17 P Aleš (Aleksej), spok.; Marcelina ☺
- 18 S Friderik (Miroslav), škof, muč.
- 19 N 16. nav. - Aurea (Zlatka), dev.**
- 20 P Marjeta, dev. muč.
- 21 T Danijel (Danilo), prerok
- 22 S Marija Magdalena (Majda)
- 23 Č Brigita Švedska; Apolinarij, škof
- 24 P Kristina, dev. muč.; Boris ☹
- 25 S Jakob starejši, ap.; Krištof
- 26 N 17. nav. - Joahim in Ana**
- 27 P Gorazd; Klemen Ohridski
- 28 T Viktor (Zmago); Nazarij
- 29 S Marta iz Betanije
- 30 Č Peter Krizolog, c. uč.
- 31 P Ignacij Lojolski ●
-

- 1 S Alfonz Liguori, c. uč.
- 2 N **18. nav. - Porcijunkula**
- 3 P Lidija; Nikodem
- 4 T Janez Vianney, arški župnik
- 5 S Marija Snežna; Ožbalt, kralj
- 6 Č Jezusova spremenitev
- 7 P Kajetan, duh.; Sikst, papež
- 8 S Dominik (Nedeljko), red. ustanov.
- 9 N **19. nav. - Roman, muč.**
- 10 P Lovrenc, muč.
- 11 T Klara (Jasna), dev.
- 12 S Hilarija, dev.; Inocenc, papež
- 13 Č Poncijan in Hipolit, muč.
-

-
- 14 P Maksimilijan Kolbe, muč.
- 15 S **Marijino vnebovzetje - Tarcizij** ☺
- 16 N **20. nav. - Rok, spokornik**
- 17 P Hijacint; Liberat
- 18 T Agapit, muč.; Helena, cesarica
- 19 S Janez Eudes, red. ustanov.
- 20 Č Bernard, opat; Samuel, prerok
- 21 P Pij X., papež
- 22 S Devica Marija Kraljica €
- 23 N **21. nav. - Roza iz Lime**
- 24 P Jernej, apostol
- 25 T Jožef Kalasanc; Ludvik, kralj
- 26 S Rufin, škof; Zefirin
- 27 Č Monika, mati sv. Avguština
- 28 P Avguštin, škof, c. uč.
- 29 S Mučeništvo Janeza Krstnika ●
- 30 N **22. nav. - Feliks (Srečko)**
- 31 P Rajmund (Rajko)
-

- 1 T Egidij (Tilh), opat
2 S Maksima, muč.; Kastor, škof
3 Č Gregor Veliki, papež
4 P Rozalija (Zalka), dev.; Ida
5 S Lovrenc Giustiniani, škof
6 N **23. nav. - Angelska** D
7 P Regina; Marko Križevčan
8 T Rojstvo Device Marije
9 S Peter Klaver, red.
10 Č Nikolaj Tolentinski; Otokar
11 P Prot in Hijacint, muč.
12 S Marijino ime; Tacijan, muč.
13 N **24. nav. - Janez Zlatousti**
-

14	P	Povišanje sv. Križa	☺
15	T	Žalostna Mati božja (Dolores)	
16	S	Kornelij, papež; Ljudmila	
17	Č	Robert Bellarmino, škof	
18	P	Jožef Kupertinski; Irena	
19	S	Januarij, škof, muč. - Kvatre	
20	N	25. nav. - Suzana, muč.	€
21	P	Matej, apostol in evang.	
22	T	Tomaž Villanovski; Mavricij	
23	S	Lin, papež; Tekla	
24	Č	Pacifik, red.; Gerard, škof	
25	P	Avrelija (Zlatka), dev.	
26	S	Kozma in Damijan, muč.	
27	N	26. nav. - Vincenc Pav.	
28	P	Venčeslav, muč.	☉
29	T	Mihael, Gabrijel in Rafael, nadang.	
30	S	Hieronim, c. uč.	

- 1 Č Terezija Deteta Jezusa
- 2 P Angeli varuhi; Teofil
- 3 S Kandid (Žarko), muč.
- 4 N **27. nav. - Rožnovenska**
- 5 P Placid in Marcellin, muč. ☩
- 6 T Bruno, opat; Renato, škof
- 7 S Rožnovenska Mati božja
- 8 Č Demetrij, muč.; Pelagija
- 9 P Dioniz in tov., muč.
- 10 S Frančišek Borgia, redovnik
- 11 N **28. nav. - Emilijan (Milan), škof**
- 12 P Maksimilijan, škof
- 13 T Edvard, kralj; Koloman, muč. ☩
-

-
- 14 S Kalist, papež; Gaudencij, škof
15 Č Terezija Velika, c. uč.
16 P Hedvika (Jadviga); Marjeta Al.
17 S Ignacij Antiohijski, škof, muč.
18 N **29. nav. - Misijonska - Luka, evang.**
19 P Pavel od Križa
20 T Irena (Miroslava); Vendelin €
21 S Uršula, dev. muč.; Hilarion
22 Č Marija Saloma; Donat, škof
23 P Janez Kapistran; Severin, škof
24 S Feliks (Srečko); Anton Claret
25 N **30. nav. - Žegnanjska**
26 P Lucijan; Evarist, papež
27 T Frumencij, škof; Sabina, dev. Ⓢ
28 S Simon in Juda Tadej, apostola
29 Č Narcis, škof; Ermelinda, dev.
30 P Alfonz Rodriguez, red.
31 S Volbenk, škof; Kvintin, muč.
-

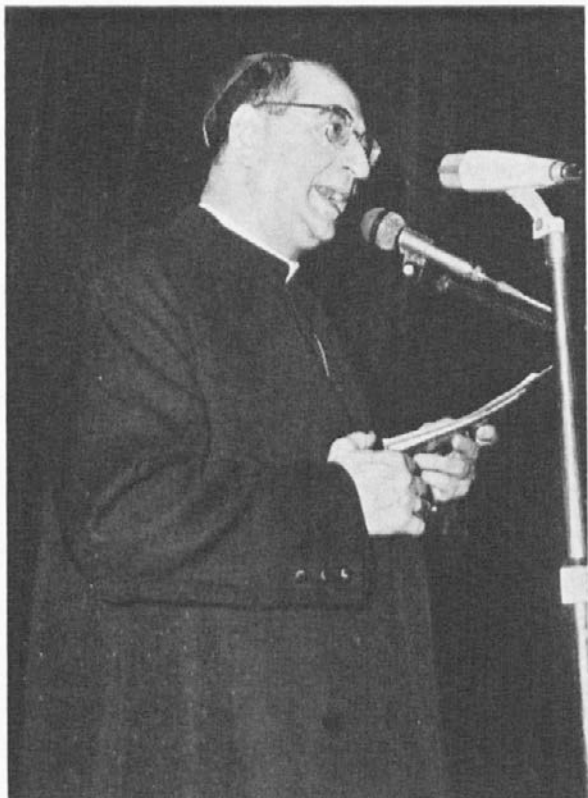
- 1 N Vsi sveti
- 2 P Spomin vernih duš
- 3 T Just, tržaški zavetnik
- 4 S Karel Boromejski, škof
- 5 Č Zaharija in Elizabeta
- 6 P Lenart, opat; Sever, škof
- 7 S Engelbert, škof; Ernest, opat
- 8 N **32. nav. - Zahvalna**
- 9 P Teodor (Božidar)
- 10 T Leon Veliki, papež
- 11 S Martin iz Toursa, škof
- 12 Č Jozafat, mučenec
- 13 P Stanislav Kostka, spozn.

-
- 14 S Nikolaj Tavelić, muč.
- 15 N **33. nav. - Leopold, spozn.**
- 16 P Jedrt; Otmar, opat
- 17 T Elizabeta Ogrska, red.
- 18 S Posv. bazilik Petra in Pavla ☪
- 19 Č Faust, muč.; Narsej
- 20 P Edmund, kralj; Feliks Valois
- 21 S Darovanje Device Marije
- 22 N **Kristus Kralj Vesoljstva**
- 23 P Klemen I., papež
- 24 T Krizogon; Flora, muč.
- 25 S Katarina Aleksandrijska, muč.
- 26 Č Leonard Portomavriški ☪
- 27 P Virgil, škof; Valerijan
- 28 S Gregor, papež; Eberhard
- 29 N **1. adv. - Saturnin, škof**
- 30 P Andrej, ap.; Justina, muč.
-

- 1 T Natalija (Božena); Eligij, škof
- 2 S Bibijana, muč.; Blanka, spok.
- 3 Č Frančišek Ksaverij, duh.
- 4 P Barbara, muč.; Janez Dam.. ☞
- 5 S Saba, opat; Krispina, muč.
- 6 N 2. adv. - Miklavž, škof
- 7 P Ambrož, c. uč.
- 8 T Brezmadežno spočetje D. M.
- 9 S Valerija, muč.; Abel, očak
- 10 Č Loretska Mati božja
- 11 P Damaz, papež; Danijel, pušč. ☺
- 12 S Ivana Šantalska, dev.
- 13 N 3. adv. - Lucija, muč.

-
- 14 P Spiridijon (Dušan)
15 T Kristina (Krista), dev.
16 S Albina, dev. muč.
17 Č Lazar iz Betanije
18 P Gracijan, škof ☞
19 S Urban, papež - Kvatre
20 N **4. adv. - Evgenij in Makarij**
21 P Peter Kanizij, c. uč.
22 T Demetrij (Mitja), muč.
23 S Janez Kancij, c. uč.
24 Č Sveti večer - Adam in Eva
25 P **Božič - Gospodovo rojstvo**
26 S Štefan, prvi mučenec ☉
27 N **Sv. Družina - Izselska nedelja**
28 P Nedolžni otroci
29 T Tomaž Becket; David, kralj
30 S Liberij, škof; Evgen, škof
31 Č Silvester, papež; Melanija
-

Nadžkof Battisti govori na Trinkovi proslavi

Govor videmskega nadškofa

24. novembra 1979

Pozdravljam, se klanjam in izražam spoštovanje do vere, kulture in poštenosti italijanskih državljanov slovenske narodnosti, ki bivajo v teh dolinah.

Prišel sem, da se skupno z vami spomnim drage osebe msgr. Ivana Trinka, tega odličnega duhovniškega lika, ki je visoko povzdignil čast semenišča in duhovništva videmske škofije zaradi svoje trdne vere, filozofske izobrazbe in zaradi solidne vzgoje, ki jo je posredoval rodovom furlanskih duhovnikov.

Iz evangelija je črpal jasen navdih, da je v svojem duhovniškem življenju lahko vsklajeval zvestobo Italiji s pogumno obrambo etničnih značilnosti ljudstva v Nadiških dolinah.

25. obletnica smrti msgr. Ivana Trinka je priložnost, da smemo iz evangelija in iz koncilskih smernic črpati dušnopastirske usmeritve, ki jih je treba uresničiti v teh krajih, ki jih je msgr. Trinko tako ljubil in za katere je deloval ter trpel kot duhovnik.

Duhovniki, dušni pastirji teh dragih skupnosti, so osebno angažirani za pravno priznanje slovenske manjšine v videmski pokrajini.

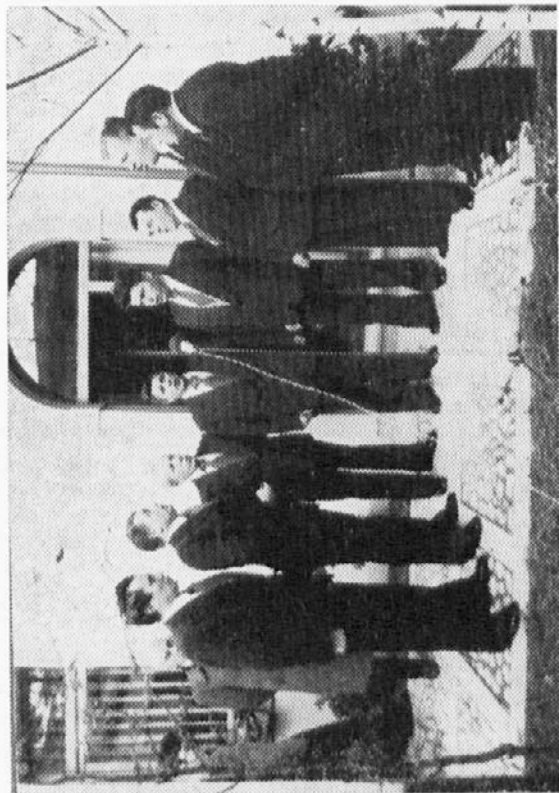
Tako ravnajo, ker gre za vprašanje, ki je v verskem pogledu prvenstvenega pomena. To je edini razlog, zaradi katerega se ti duhovniki trudijo ne samo za evangelizacijo, temveč tudi za človeški in krščanski napredek tega ljudstva.

V celoti vzeto gre za verski in kulturni problem ter za problem omike.

1. GRE ZA VERSKI PROBLEM. Krščanska vera se je širila v te kraje, v katerih bivajo Slovenci, zlasti z misijonskim delovanjem oglejske Cerkve, ki ni kolonizirala, temveč Slovence pokristjanjevala v njihovem jeziku, tako da niso postali romanski, temveč slovenski kristjani.

S to globoko evangeljsko občutljivostjo tedanje Cerkve (7. - 8. stoletje) hoče nadaljevati tudi videmska Cerkev, ki je naslednica Ogleja, da bi oznanjevanje in poglobljanje evangelija pomenila tudi človekov napredek, vrednotenje njegovih značilnosti, kot je jasno razvidno iz okrožnice »Pacem in terris« ter »Gaudium et spes«. S primernimi zakonskimi instrumenti, ki jih predvideva ustava,

Goriški oktet poje v Čedadu

je treba zaščititi več kot tisočletno krščansko izročilo tega ljudstva, in sicer zaradi tega, da ne izgine krščanski svet, ki je od sebe dal zelo veliko bogastva.

2. GRE ZA VPRAŠANJE IN DOLŽNOST OMIKE. Italijanska država je to ljudstvo dolžna pravno priznati, da se z izginotjem izvirne skupnosti ne bi obubožala celotna skupnost.

Prav nobenega dvoma ne more biti o njegovi lojalnosti do Italije, kajti to ljudstvo je bilo in je še vedno živo navezано na Italijo. Organi vlade, zlasti krajevni organi, naj pravilno ocenijo to dejstvo in naj ne smatrajo zahtev Slovencev za atentat na enotnost države, temveč za zaščito ene temeljnih človekovih pravic.

To zmotno mnenje je zadobilo videz resnice v določenih plasteh prebivalstva zaradi spomina na tragično izkustvo, ki ga je doživelo za časa odpornišтва in kot odgovor nekaterim posameznikom, ki kažejo simpatije do režima v sosednji republiki Jugoslaviji.

Pristojni organi so dolžni pojasniti to dvoumnost, ki se pri kom ohranja iz neznanja in morda tudi ne iz dobrih namenov.

3. GRE KONČNO ZA VPRAŠANJE KULTURE. Napredek te slovenske jezikovne skupnosti pomeni prispevek k dobrim odnosom in k nadaljnjemu razvoju kulturnih odnosov med narodi. Nahajamo se na stičišču dveh velikih kultur in dveh različnih, a komplementarnih svetov: med slovanskim in romanskim svetom. Slovensko prebivalstvo ob meji hoče biti in je most med obema kulturama, med obema svetovoma, in sicer v obojestransko korist in ob medsebojnem spoštovanju. To je v skladu z novim pogledom na svet in v skladu s katoliško vizijo Cerkve.

To je potrdil papež Janez Pavel II. med avdienco, katere so se 27. oktobra 1979 udeležili Furlani:

»Vaš zemljepisni in kulturni položaj, katerega slavno središče je svoj čas bil sedež oglejskega patriarhata, ima za posledico, da ste postali narod, ki povezuje dve omiki: romansko in slovansko, ki sta našli in še danes moreta najti višjo skupno povezovalno točko; to vam omogoča, da ste od Previdnosti predisponirani za univerzalnost misli in vere, kar vas varuje pred skušnjavo vsakršnega partikularizma. Ljudstvo, ki postaja Cerkev, to je razlog za iskreno zadovoljstvo in za hvaležnost Gospodu« (Osservatore Romano 28. 10. 1979).

Prizadevati si za kulturni napredek pomeni dejanje vere, omike, kulture, napredka, za kar je videmska Cerkev še posebno občutljiva. Sedanje težave se lahko odpravijo, če se pogumu duhovnikov in tolikih ljudi pridruži tudi pogum vladnih organov, v duhu najboljše tradicije italijanske omike.

V skladu s temi jasnimi in vsega upoštevavanja vrednimi evangelijskimi, koncilskimi in papeškimi navodili je moja velika škofovska dolžnost braniti moje duhovnike, ki opravljajo dušnopastirsko delo v teh dolinah ne samo za oznanjevanje evangelija, temveč tudi za zaščito in razvoj človekovega dostojanstva in kulture, v kateri se uteleša in v kateri se izraža vera njihovega ljudstva. »Vera se ne istoveti s kulturo, a je z njo tesno povezana« (Listina iz Pueble, št. 400).

Še posebej obsojam kot neutemeljene, nepravične in obrekovalne obtožbe, ki letijo na njihov račun, češ da so marksisti ali komunisti.

Take obtožbe ne pomenijo nobene novosti: to potrjuje listina iz Pueble: »Preroški očitek Cerkve in njeno dejansko angažiranje v korist revnih sta marsikdaj imela za posledico preganjanja in šikaniranje... (1138); (Cerkev) je bila pogosto obtožena ali povezave z družbeno-gospodarsko in politično ob-

lastjo ali nevarnega ideološkega odklona marksističnega tipa« (1139).

Dragi duhovniki, sem vam blizu, vas podpiram, vas branim in vas opogumljam v vašem dušnopastirskem delu in v prizadevanjih za uveljavljanje temeljnih pravic tega plemenitega ljudstva, zato kličem na vas in na vaše ljudstvo luč in moč Svetega Duha.

Prof. Qualizza govori na Trinkovi proslavi

Kdo jim je pisal usodo?

*Po dolini ob Nadiži
pot me je vodila,
pa se v meni je ko zvezda
misel utrnila:*

*Kdo ljudem po teh vasicah
je usodo pisal,
da njih biti val stoletja
ni hrumeč izbrisal?*

*In v odgovor me obšlo je:
To so bratje moji!
Lastna moč jih je podprla,
utrčili boji.*

*Trdnih korenin iz zemlje
vihra ne izruje.
Rod nadiški še pravico
čaka. V njo veruje.*

Ljubka Šorli

Zbor »Pod lipo« na Trinkovi proslavi

TRINKO SAM O SEBI

»... Kar se tiče mojega šolanja, začetne šole sem dovršil v Čidadu (Cividale) leta 1875. Istega leta sem stopil v nadškofovsko gimnazijo v Vidmu (Udine), ktero sem dovršil v sedmih letih, ker sem bil prestopil iz IV. v V. razred. L. 1882 sem stopil istotam v bogoslovje ter ga dovršil leta 1886. Ordiniran sem bil dne 19. junija 1886. Pridržali so me takoj v semenišču za prefekta teologov, z nalogo da se pripravim v prostem času, kterega sem imel obilo, za profesorsko mesto. L. 1889 sem začasno dobil latinščino in italijanščino na višji gimnaziji, a leta 1894 pa modroslovje na liceju, ktero učim še zdaj. Kakor vidite profesor bogoslovja nisem bil nikoli. Licej, po italijanskem načinu se zove skupina sestavljena iz VI., VII. in VIII. gimnaz. razreda. Slovenščine sem se navadil sam, ker pri nas se ni nikdar in nikoder učila.«

(Iz pisma dr. Ivanu Grafenauerju, 7. julija 1927)

»Človek, ki zameta svojo narodnost in svoj jezik, nima lastne osebnosti, nima značaja ne časti ter dela krivico sami naravi.«

(Ivan Trinko)

Trinkov spomenik pred kulturnim društvom

Pred sto leti ...

Ko je mladi Trinko odkril, da imamo tudi Slovenci svojo literaturo, je povsod iskal pomočnike in svetovalce, ki bi mu pomagali k takemu znanju slovenskega jezika, da bi mogel tudi sam pisati. Zvedel je, da imajo v Gorici na gimnaziji tudi slovenščino, zato je iskal stike z goriškimi dijaki. Pravi prijatelj in mentor mu je postal osmošolec Alojzij Franko, s katerim si je začel dopisovati. Pošiljal mu je prve pesmice in Franko mu je z dolgimi pismi popravljaj napake in mu svetoval, kaj naj bere. V Trinkovi zapuščini je ohranjenih sedem pisem v navadnem pisemskem formatu, nekatera obsegajo celo osem strani. Do sedaj ni znano, ali so ohranjena tudi Trinkova pisma v Frankovi zapuščini. Franko mu je pet pisem pisal iz Gorice, dve pa z Dunaja, kjer je po maturi študiral pravo. Po doktoratu 1885 je bil Franko deset let v Ljubljani, pozneje pa je imel svojo odvetniško pisarno v Gorici (1897-1914). Po prvi svetovni vojni je Franko živel v Ljubljani, kjer je umrl leta 1921. S Trinkom sta bila enako stara. Vsebina teh pisem nam odkriva, kaj pomeni slovenska

šola. Osemnajstletni Trinko je imel občutek manjvrednosti pred enako starim dijakom, ki mu je znal dati toliko lepih napotkov in ga je spodbujal, naj piše. Gotovo ni slutil, da se bodo uresničile Frankove besede, ko mu je dec. 1880 zapisal: »Le dobro in trdno se drži in Slovenci Ti bomo gotovo hvaležni, če nam Tvoj duh kaj proizvodi.«

I.

V Gorici 21. 11. 80

Dragi Janez!

Zelo razveselil in iznenadil me je Tvoj prijazen list, toliko bolj, ker bi si ne bil mislil, da bije onstran meje med našimi ubogimi brati tako zvesto srce, kakor Tvoje. Res da Vaše stanje je obžalovalno, ker ste ločeni od nas, a ne misli, da imamo pri nas nebesa. Res da uživamo avstrijski Slovenci v primeri z Vami neizmerno več pravic, in da nam je življenje prijetniše, ker nas živi pol drugi milijon skoro skupaj, a tudi pri nas bi bilo lahko bolje. Če je pri kakem narodu zavist in notranji razpor razvitku, gmotnemu in duševnemu napredku škodoval, serce mi utriplje ko moram reči da pri nas Slovencih. Komaj se začnemo nekoliko dvigati in pripomoči si, koj nastanejo prepiri

med merodajnimi možmi. Vendar priterdim Ti, da mi se čutimo Slovence, da smo ponosni na svoj narod, da imamo svoje pravice v cerkvi, šoli in uradu. Verjem ti, da težko prenašaš tuji jarem, a pomisli da smo vsi Slovani, skoro vsi pod tujimi vladarji, če pa želiš med nami živeti, saj lahko sem prideš in najlože če boš duhoven, ker jaz poznam v naših gorah par duhovnov, ki so iz onstran meje semkaj prišli. Vsakako ohrani in spoštuj jezik Tvojih pradedov, ne bodi Te ga sram! Gojuj ga tudi za naprej kakor doslej, pečaj se posebno se staro slovenščino, ker ta je podlaga novej in sploh vsem slovanskim jezikom; če Ti primanjkuje sredstev piši mi; jaz Ti poročim kde da jih dobiš. Tvoj jezik je primerom prav dober, ker se le sam pečaš se svojim jezikom, vendar beri veliko posebno »Zvon« zadnjih pet let, ki ga je izdajal prof. Stritar na Dunaji, in kamor so pisali naši najboljši pisatelji. Ako hočeš, Ti lahko jaz vstrežem z dvema letnikoma, ako si jih pa hočeš prisvojiti, Ti dam naslov. Za danes dovolj! Prosim Te razveseli me zopet z kakim listom, rad bi bil, če pridjaš tudi kako pesmico. Pozdravi mi tudi Mariniča.

Toraj z Bogom! Tvoj prijatelj

Alozij Franko, osmošolec

II.

V Gorici, 11. 12. 80

Dragi prijatelj!

Gotovo se Ti bo uže čudno zdelo, da Ti tako dolgo nič ne pišem; prav rad bi Ti dopisoval večkrat, ko bi mi le čas dopustil, a tega mi kaj močno manjka. Pa obljubljam Ti vendar vsaj Tvoj ljub mi list Ti odgovoriti.

Pesem Tvoja me je prav iznenadila! Spoznam, da nisi samo navdušen Slovenec, ampak celo »Panslavist«. No! ali je to prav ali ne, ne vem. V Tvoji odi si želiš slovanskega svetovnega vladarstva, kojemu bi stala na čelu Rusija, odkritosrčno rečeno: meni snov pesmi ne dopada! Res da Ti zdihuješ pod tujim jarmom, ali reči Ti moram, da to Ti ne more dati povoda želje po skupnem Slovanskem cesarstvu ali kraljestvu. Verjemi, da to bi ne bilo nič posebno bolje posebno za nas Slovence, mali narod, ker gotovo bi se morali uklanjati tudi potem, in bratu uklanjati se je huje kakor tujcu; kaj meniš! Toraj snov Tvoje pesmi mi nič ne ugaja. Kar se tiče jezika, je opomniti, da ga imaš še precej v oblasti; seveda se nahajajo nekatere oblike, katerih bi bil že lahko prost. Tako n.pr. porečeš: v Vidmu ne v Vidme, ali ne alj, moram (io devo) ne morem (io posso),

vrednemu ne vrednimu, ki je stara napačna oblika; local je na *em*, instrumental na *im* itd.

V vsakem listu Ti napišem par popravkov, da se dobro naučiš jezika. Predvsem Te pa moram opozoriti, da se glagol (verbum) v slov. le redko na konec stavka postavlja; dalje da se pomožni glagol »sem« vedno skupaj piše sè svojim glagolom. Tudi nikavnega genetiva nimaš še popolnoma. Namreč vsak izraz negativnosti, toraj tudi glagoli pozabiti, vstrašiti se itd. zahtevajo genitiv. To seveda je omenjeno po slovnica, ali le bolje se tega nauči iz branja, in upam da čas in pridnost te popolnoma izučita v našem lepem jeziku. Kar bi Ti pa naj boljše priporočal je, da Ti svetujem ne pesmariti, dokler se ne naučiš popolnoma slovenščine, ker to bolj škoduje kakor koristi, tako sicer, da tudi potem ko se jezika že dobro naučiš, se Ti pesem vendar ne posreči (v obliki namreč), ako že sedaj kovaš pesmi, ko ga še nisi zmožen. Če imaš kake dobre misli, zapiši jih v prozi, in spisi v nevezani obliki so veliko ložji od pesmi. Uri se toraj dobro v prozi, in potem Ti bo hasnilo zloževati pesmi. Glej! Jaz sem oster kritik, ali boljše tako, kaj ne? Če bi Ti vse odobral, bi ne bilo prijateljsko in tudi ne odkazano, ker potem bi ne

vedel, kaj je prav in kaj ni. Tajiti ne morem da si jako nadarjen in zmožen in da le jezika ne moreš dobro uporabljati svojim mišlim. Ali čas Te že nauči. Posebno, kakor sem že omenil, stavi si naloge, katere potem v nevezani obliki (prozi) razpravljaš. Tako se preje naučiš. O za danes o tem dovolj, prihodni več in drugo.

Rad bi vedel ali je v vašem zavodu kaj Slovencev, in ali so kaj zavedeni? Jaz mišlim, da Slovenci so kaj zaspani onstran meje. Kako se pa godi s Teboj? Ali gledajo kaj pisano, da se pečaš sè slovenščino, in ali si javen Slovenec ali se moraš le skrivati? Vsekako si hvalevreden; le dobro in terdno se derži in Slovenci Ti bomo gotovo hvaležni, če nam Tvoj duh kaj proizvodi.

Toraj Bog Te živi! Serčen pozdrav Tebi in Mariniču! Tvoj prijatelj

A. Franko

III.

V Gorici, 1. 1. 81

Dragi prijatelj!

Najpervo se Ti zahvaljujem za voščilo k novemu letu; oprostil mi boš, da jaz nisem bil tako uljuden kakor Ti, ali vedi, da meni se res zdi navada, o raznih priložnostih srečo i.t.d. voščiti, brezpotrebna, da rekel bi

prisiljena in večidel hinavska; zato se je tudi ogibam kolikor mogoče; vem da ni galantno, a po mojem prepričanju prav. Pa Bog varuj, da bi hotel morda Tebe razžaliti, ne, ampak te besede naj bodo le v oproščanje, da se jaz vkljubu navade ob novem letu voščiti prijateljem, te ne držim. Spoznam da si mi prijatelj, in da mi želiš vsega dobrega; tudi meni veruj.

Te dni dobiš »Kres«, kaj ne? Jaz lista še nisem videl, a ga že vdobim, naročen nanj nisem ker imam Zvon ljubljanski. Ta je zelo zanimiv list, pišejo vanj najboljši pisatelji in pesniki. Jaz sem Ti menda priporočal Zvona; a Ti si se naročil na Kres. No, na vse zadnje sta oba lista gledè jezika kar dobra. Pač pa bi se smela dati prednost Zvonu, kajti vanj dopisujejo: Jos. Jurčič, slaven romanopisec, Dr. Ivan Tavčar, čegar novele so krasne, Simon Gregorčič (X) duhoven blizu Gorice, moj domačin, sedaj najboljši slovenski pesnik, prof. Erjavec (natoroznanske reči), prof. Šuklje, Wiesthaler, Simon Rutar itd. (zgodovinopisci), dalje pesniki Levstik, Janez Jenko (brat Simonov, ki je bil najboljši lirik po Preširnu, umerl je prav mlad (1868). Janez Jenko je moj učitelj slovenščine. Tudi drugi sloveči možje pišejo v Zvon. Stritar nima nič pri njem; pa on je zelo

ošaben in mêni se diktatorja na slovstvenem polji slovenskem; a pokazali so mu gori omenjeni možje, da ni. Pervi zvezek Zvonov prijel sem danes; meni ugaja po vsem prav močno. Kedar dobiš Ti Kres le pridno ga prebiraj; pa saj tega Ti ni treba praviti! Zadnič si mi pisal, da bereš Koseskega dela. Pusti to branje! več Ti lahko škoduje kot koristi! Koseskega jezik ni prevzvišen ali visok, kakor meniš v svoji ponižnosti, ampak njegov jezik je slab, poln Germanizmov, (konstrukcij po nemščini), poln lastno skovanih besedij, zato nerazumljiv. Koseskega so res slavili nekdam, ko je ravno bil še čas, v kojem je bilo vse dobro, samo da je bilo »kranjsko«, ali sedaj se tirja že tudi pri Slovencih doveršenost v obliki in mislih če se hoče orati po slovstvenem polji. Koseski je torej nulla. Slomšek je primeroma boljši, bukve društva sv. Mohora so boljše ali slabše, iz kakoršne roke ravno izvirajo. Ali si morda naročen nanje? Na leto se dobi po 6 precej debelih knjig, seveda skoro samo cerkvenih za 1 fl. (1 1/2 lir). Naročuje se v februarju; če se hočeš naročiti in če ne veš naslova, obrni se name.

Prašáš me, ali se nahaja v slovenskem slovstvu kako epiško delo. No, na to Ti odgovorim, ali boljše Te prašam: Ktera pesniška

oblika je prvotna, ali bolje: narod, ki se začenja duševno dvigati, kake pesniške proizvode rodi? — lirične, kaj ne? Poglej v zgodovino in prašaj še dalje: Kako je nastala epika? in to premišljevanje Te privede k spoznanju: da Slovenci ne morejo imeti epičnih proizvodov (namreč *ljudskih* epičnih del). Slovensko slovstvo ne šteje še 100 let, in dvigati smo se začeli v dobi, kjer je minulo vse orjaško, kjer ni več junakov in vojskà, da bi mogel narod opevati in slaviti svoje junake v pesmah, ktere zedinjene bi nam dale epiško pesem, kakor se je godilo z Ilijado, z nemškim »Niebelungen Lied«, »Gudrun« itd. Pač bi lahko imeli umetno-epiških del, in so pač nektere, kakor Preširnov »Krst pri Savici« in nektere druge menj važne. Slovenski pesniki so skoz in skoz liriki, in ta stran pesništva je kakor sem že rekel prva dvigajočega se naroda. V dramatiki so se pač poskusili nekateri, a z malim vspehom; predstavljajo se pač dramatična dela drugih narodov (Francozov pred vsem) in v Ljubljani obstoji v ta namen dramatično društvo »Talija«.

Zdaj pa corrigenda!

Skrajšane oblike zaimkove (mi, ti, si) potem sem, se, postavijo se nikoli ne na glavo stavka, in ne pred glagolom, toraj: zelò sem

vesel, in ne (sem zelo v.), »tvoje besede so mi« — in ne: »tv. bes. mi so«. Tretja stopnja ima naj, ne nar: naj ljubši, ne narlj.; ratati (fieri) ni slov. beseda, tudi postati ni slovensko, ampak če bi hotel reči: naj rata kakor je ljubo, porečeš: zgôdi se kakor — ta oblika je 3. imper. ki se le redko še sliši, ker se je preveč vrinil »naj«, n.pr. v stavkih »Bog lonaj«, »Bog žegnaj«, »Hvaljen bodi Jes. Kr. itd. se še vidi dobro slovenščino, ker je 3. imperativ; še nepokvarjena, ker se še ne reče »Bog naj bo zahvaljen« itd. Seveda lonati, žegnati nista slovenski besedi, ampak nemški, pa ljudstvo je obderžalo veliko nemških in laških besed, še iz časa, ko je bilo popolnoma v prahu. Brat ima plur. bratje; *pod* zahteva instrumental: pod oblastjo, ne pod oblast. Genetiv pri adiect. mož. sp. je na ega ne iga: lepega, »in« se pravi V ne U. Pisal si: »da ko svojo dolžnost dopolnim, morem čas uporabljati«; hotel si reči »che posso adoperare il tempo come io voljo«, a v tem slučaju ne smeš reči »morem« ki se pravi toliko kakor »je v moji fizični moči« ampak: lahko uporabljam i.t.d. Prihodnjič drugo!

Serčen pozdrav Tebi in Mariniču Tvoj prijatelj

Al. Franko

Pripis: Ali imaš morda Janežičevo Slovensko slovnico? Tega še ne vem. Ker zdi se mi nemogoče, da znaš brez slovnice toliko. In ne zameri, da Te vprašam :ali znaš nemško? — Živio!

IV.

V Gorici 22. 2. 81

Dragi prijatelj!

Iz zadnjega Tvojega lista posnel sem, da še precej dobro poznaš razvoj našega šolstva, in da se zanimaš spoznavati ga. Kakor razvidiš toraj, nam vsa prejšnja stoletja le žalostno spanje in tihoto našega naroda kažejo. Drugi narodje so napredovali v vseh vedah, naš ubogi narod se niti ni gibal narodno, zavestno. Vzrokov pač niso zakrivili naši dedje, ampak gospodovajoča jim tuja ljudstva — nam Nemci. A koncem preteklega stoletja, ko se je zbudila in pokazala misel svobodnosti, narodne neodvisnosti in narodnega prava, zavedati so se jeli tudi Slovenci, začelo se je gibati slovstvo naše, — da se lahko omeni, še le z Vodnikom. Ta mož je spoznal in pokazal, da Slovenci imajo jezik, blag in lep jezik, in nadarjenost naravno, s kakoršno se more ponašati le malo kak narod. Vodnik je uzbudil druge slavne može, ki so se trudili in čistili jezik, ki ni bil v Evropi poznan. A naš slavni Ko-

pitar, jezikoslovec in učenjak, kakoršnega rodi morda stoletje samo enkrat, pokazal je, da so slovanski jeziki, predvsem staro slovenščina podlaga in neizogibni vir k poznanji in za gojitev »primerjalnega jezikoslovstva«, in vsak učenjak, kdor se hoče pečati z »primerjalnim jezikoslovstvom« mora neobhodno poznati slovanske jezike, ker če ne, ne more nadaljevati z nikakoršnim uspehom študij, temeljitih, o družih jezikih. Zato je pri nas na vsaki univerzi, in tudi na imenitnejših vseučiliščih Nemške, stolica za slovanske jezike, in vsaki dan se spoznava le bolj važnost slovanskih jezikov. Učenec Kopitarjev je Miklošič, čegar ime vsa Evropa pozna. Ti možje (tudi Dobrovski) so svetu pokazali lepoto in važnost slov. jezikov. A vseeno so le redki, še dandanes, ki bi znali temeljito svoj materni jezik. In kdor se posebno z njim ne peča, lahko rečem, da ga nikoli ne bo zmožen. Iz slovnice jezika učiti se, je precej terdo; in povsem ni še obene prav dobre in popolne slovnice. Do sedaj je pač Janežičeva najboljša, a tudi tej bi bilo marsikje treba poprave. Jezik se nam namreč neizmerno naglo spreminja, in nima še dolgo ne določenih oblik; posebno kar se tiče naglasa, smo jako nestanovitni, saj se vsaka beseda lahko na dvojen način poudar-

ja! To pa velja le bolj glede sintakse (skladnje); glagolove oblike so pa postavimo popolnoma dognane in obstoječe. Narodov jezik je po raznih krajih prav močno različen; da, jaz bi rekel, da se take razlike v narečjih najdejo, da bi Slovenc Slovenca ne razumel, če prideta dva se svojimi narečji skupaj. A temu je veliko kriva vlada, ki le malo pospešuje narodno-duševni napredek Slovencev. Naše ljudske šole so slabo urejene, po več krajih se otroci morajo nemščine učiti, predno znajo slovenski Abc; in verh tega še učitelji niso po duhu in naobraženju popolnoma sè svojim maternim jezikom napojeni; pri nas se mora mladenč, ki hoče biti naroden učitelj, ki bi imel spodbuditi mladino za narodno stvar, ki bi moral otroka napojiti z temeljitim poznanjem Slovenščine, ta mladenič se naobražuje — nemško, v nemških šolah. Predmete, koje ima učiti otroke slovensko, učiti se sam mora nemško! Da! to so ti razmere! In potem bo narod napredoval! Ne govorim Ti, da se drugi, ki obiskujejo viši šole, gimnazije, univerze, da se ti vse nemško učè; da toraj svojega maternega jezika, v kojem niso nikdar mislili, (razun kot otroci), kojega niso nikdar uporabljali za znanstvene izraze in kojega se v šoli *skoro nič* niso učili, pozabijo, zdi se

jim okoren, ker ga ne poznajo in — odpa-
dejo. Žalostno ali resnično. Veliko mož, ki
dospejo v visoke službe, ki bi toraj najlože
narodu opomogli, ne marajo več zanj, ker
se jim zdi pre boren. Ali, pride čas, in Bog
ga ne odloži daleč, ko bomo imeli boljše
razmere. Ravno sedaj se bijejo naši verli
državni poslanci v parlamentu na Dunaji
za pravice Slovenskega naroda. Oni zahtevajo
pravico in enakopravnost slovenskega jezi-
ka v šolah in v uradu; v slovenskih deželah
hočemo imeti vse slovensko, šole in uradni-
je. In sprejeli so ta predlog uže, ministri
so tudi uže obljubili, pomagati zatiranim
Slovcem, samo kdaj se stvar uvede, ni
znano. Vedno nam samo obljubujejo, a nik-
dar ne izpolnijo! Prašal si me, ali je kaka
»Slovenska literatura«? Večina imenitnih pi-
sateljev in pesnikov še živi, toraj se ne mo-
re še pisati občna slovstvena zgodovina no-
vejša; od pisateljev do Preširna je pa več
zgodovin: Marnova, Levцова, Janežič, Miklo-
šič i.dr., a od novejših: Stritar, Jurčič, Jen-
ko, Cegnar, Levec, Levstik, Tavčar, Kersnik,
Gregorčič i.t.d i.t.d. ni še zgodovine, akorav-
no je po raznih listih in knjigah že tudi
veliko od njih napisanega.

Več o tem prihodnjič. Z Bogom!

A. Franko

V.

V Gorici 7. 5. 81

Dragi prijatelj!

Dolgo se uže pustim čakati z odgovorom, kaj ne? Toda preje mi ni bilo mogoče pisati Ti. Dan na dan pričakujem naročeno novo izšlo »Slovensko literarno zgodovino«, katero je spisal Julij pl. (de) Kleinmayr, c. kr. profesor na preparandiji v Kopru (Capo d'Istria). Hotel sem Ti potem še le pisati, ko dobim knjigo, da bi Ti o njej nekoliko pisal, ali ker je le še ni, mi je samemu predolgo. Pa tudi drugače sem imel veliko dela zadnje dni, naprošen sem bil namreč predstaviti francoski spis na nemško, ktera stvar me je veliko dragega časa stala. Ali kaj se Ti bom opravičeval; saj vem da ne boš jezen! Mariniču sem rekel, da mu mor-da kaj knjig dam, da Ti jih ponese; mislil sem pred vsem na »Slovenske glasnike«, katerih sicer jaz nimam, a ktere sem upal iz knjižnice za delj časa dobiti. A žalibog mi imamo jako sitnega bibliotekarja, ki se ne da sprostiti, da bi človeku naenkrat po dve ali več knjig izposodil, in drugih ne da, dokler se mu ne prinese prve. In knjigo za knjigo Ti pošiljati se mi ne zdi primerno in praktično, če pa hočeš, Ti ustrezem. Zvon

Ti nisem poslal iz vzroka, ker spisi so vsi šele pričeti, in spis ki ni končan, šele začeti, menim da ni truda in denarja vreden.

Prašaš me po slovenski umetni epiki. Stvari ni lahko odgovoriti. Umetne epike imamo le malo še; razun Preširnovega »Krst« bi bilo znamenito: »7 sinov« od I. Zemlje, a tudi prof. Krek se je malo v epiki poskušal. Tem večje vrednosti pa so naše narodne junaške pesmi, ki pa niso zbrane še od nobenega Slovenca. Stanko Vraz in nemški pesnik Anastasius Grün sta napravila zbirko »Slovenskih narodnih in junaških pesmij«, prvi v hrvaškem, drugi v nemškem jeziku. Slovenec jih še ni združil v zbirko, ampak nahajajo se tu pa tam po raznih knjigah; sčasoma bomo pa tudi mi imeli vse združeno, seveda potrpljenja treba; glaven vzrok je, zakaj naši pisatelji ne tiskajo svojih del, ker sami ne morejo trpeti tiskovnih stroškov, in se bojè premalo naročnikov, kar je žalibog istina! A zdaj Ti moram žalostno vest sporočiti; umrl je 3. t. m. v Ljubljani Josip Jurčič, ustanovitelj slovenskega romana in slov. povesti, izvrsten pesnik, najvrlejših sinov majske Slave. Umrl je v dobi, kjer človek šele delati začne — 36 let je šele imel — kjer začne biti samostojen in neodvisen in lahko svoje misli prosto

razvija. Mi še ne vemo, kaj smo v njem izgubili. A pogled v njegovo literarno zapuščino nas pusti slutiti in nas prepriča, da smo izgubili najboljšo moč na polji slovenske proze: romana, na polji dramatike slovenske. Jurčič je imel vse polno velikih del v delu; mej njegovo zapuščino se najde mej drugim skoro dodelan roman: Ciril in Metod, tu začetek povesti, tam prizore za tragedije, tu zopet načrt za humorističen roman i.t.d. Listkov z manjšimi črtami in načrti kar mr-goli! Človeku mora srce pokati, ko vidi da mu zginijo take moči, da mu mrejo možje, ki bi pomogli narodu svojemu do večje slave in do časti. In nikdo ni bil svojo nalogo bolje izvršil kot bi jo bil Jurčič. On je bil vedno delaven in marljiv, škoda le da je vedno bolel in hiral! Uže mladenič izdal je »Desetega brata«, roman ki je prvi v Slovincih, ki to ime zasluži. Dalje se je Jurčič proslavil sè svojimi »Pomladanskimi valovi«, »Cvet in sad« in drugimi romani katere je izdajeval v »Slovenski knjižnici«; vsi so jako lepi, berejo se neizmerno prijetno. »Tugomer« dramatično glavno delo njegovo daje nam ime pravega pesnika. Glej kako sodi Levtsik, najboljši poznavatelj Slovenskega slovstva in jezika, o Tugomeru; on pravi: »Tugomera niste prehvaliti... Tragedija ta,

je na nekterih mestih starinsko lepa, klasična... To delo je zares narodno, prav tako osnovano, kakor jaz o Nemcih sodim. Ako bi bila izišla v Rusiji taka knjiga, imela bi nekaj zgodovinske pomenljivosti.« In Jurčič bi nas bil obogatel gotovo še z več takih del, kar nam pričajo raznovrstni načrti, najdeni v njegovi zapuščini. Škoda, škoda zanj! Prihodnji »Kres« bo gotovo govoril o Jurčiču.

Zdravstvuj! Tvoj prijatelj

Afranko

VI.

Na Dunaji, v 14 dan IV. 83.

Ljubi prijatelj!

Držeč se najprvo Tvojih zalih pesmic poslanih mi, opomnim da si me ž njimi razveselil. Čul sem bil o svojem času uže o slovenskem sonetu, zloženem za posvečenja g. Drja Zorna v poreškega vladiko, a bil sem menenja, da ga je sestavil Fajdutti; tudi čital sem ga bil in to če se ne motim natisnjenega v »Novicah«, a zopet mi je opaziti, da se mi je tačas zdel drugačen od soneta, ki si mi ga baš poslal; vendar možno je da se zdaj zgrešujem; ko sem namreč oni sonet videl v »Novicah« čital sem ga sicer, a posebne pozornosti mi ni izbudil ter odkrito povem, da sem ga bil rajši nenatisnenega

videl in vedel. Srčno hvalo, da si se potrudil poslati mi pravi original one pesmi in vem da mi ne zameriš če izrečem svojo sodbo — obsodbo o njej. Seveda nimaš Ti krivnje, če se je pesem natisnila, skoro nekako Tebi za hrbtom. Kar se dostaje vsebine, nočem omeniti ničesar; ko prodereš globeje v slovanskega duha svojstvo, uvidel boš, kak razloček je mej našo poezijo in — zapadno evropsko. Svetobolje, ljubezen do domovine, do ljubezni same — to je slovenskim pesnikom skupno z neslovanskimi; to opeva enako pesnik najsi je Lah ali Nemec ali Slovenec; a česar drugih narodov pesnikom manjka, to je opevanje gnjilih socialnih razmer zapadnoevropskih; za to so po moji misli poklicani slovanski pesniki; s tem pa nočem reči, da bi jim to bil edini predmet. Žal, kà je baš naše pesništvo slovensko *tuje*, kà se naši pesniki učè le od tujih narodov, po večem od Nemcev in Francozov, zanemarjaje Slovanskih. A Tebi sem hotel omeniti le nekaj napačnih oblik v sonetu; tako se nikdar ne smejo apostrofovati besede, ali pa izpuščati posamezne črke iz besed; n.pr. »zasjalo« mesto: zasijalo. V tem oziru sicer ni v sonetu drugih hib. Pač pa so nekatere besede slabo naglašene; npr. »ženina«, mesto žénina; »v svetì objem« me-

sto v svéti objém; tukaj si postavil kriv naglas samo zaradi metra; a tudi merilo je napačno, ker »v svéti objém« se ne more meriti na tak način; zlog »v svéti« ne more nikdar biti kratek; a dolga ni nikoli besedica »ga«; n.pr.: Ime ženina (žénina) ki nebo poslalo Ti *ga* je; to so sicer malenkosti, toda teh se ne pokriva s plaščem *licentiae poeticae*. Ne vzemi za zlo teh opazek! Druge tri lirične pesmice bero se prav prijetno; reči moram, da me je iznenadila dovolj gladka oblika. Rime so seveda še jako rudimentarne, enolične; in kar pri Tebi opazujem je, da se mi zdiš, kakor bi niti ne poznal moških rim, ko se vendar slovenski tako krepko izpeljati dajo. A tudi to so le mimo gredoče opomnje. Glavna stvar je, da poješ, da poješ občutljivo, da-si seveda začetno. Onga spisa Rutarjevega »O naselbinah« Ti ne svetujem prelagati na italijansko, in sicer iz raznih vzrokov. Prvič je oni spis premalo kritičen in drugič bi Italijanom težko bil po volji. Ali Jurčičevo povest: »Sosedovega sina« prestavlaj, če imaš voljo in čas. S to povestjo bi Italijanom naj lažje pokazal, kako lepo je tudi naše leposlovje in da znajo pisati prijetno tudi slovenski pisatelji. Omenjena povest je krasna, gotovo slovenskih jedna najboljših. Najde se v »Mladiki«,

izvrstnej knjižici, od Stritarja in Jurčiča 1868. izdanej. Ta knjižica sicer ni v moji lasti, tudi je na prodaj ni nikjer več, vendar če je želiš, izposodim si jo in Ti pošljem v rabo. Poleg »Sosedovega sina« ima v sebi mnogo pesmij Boris-Miranovih (mej njimi kos tragedije »Orest«) potem Stritarjevo povestico »Svetinova Metka«. Mladika je knjiga, da malo tacih. Kako bi bilo, če bi preložil na italijansko n.pr. dve, tri pesmice Gregorčiča? Prihodnjič upam me razveseliš zopet s katero pesmico. Če ti pridejo pod roko Levstikovi spisi priporočam Ti jih toplo v berilo, ker se pri njem najčistejše slovenščine učiš, da-si je Stritarjev jezik najbolj »salonsk«.

Naše literarno društvo na Dunaji hira, ker se podajajo v domovino dokončavši študije stari udje, a novega naraščaja ni prida. Jaz ostanem prihodnje leto morda v Gorici, ker so me vtaknili v vojake in bom na lastne stroške v Gorici služil. Če mi misliš poslati ono knjigo iz Bologne, hvalo za veliko prijaznost, ker jo bom skoro gotovo dobil tudi v tukajšnjih bibliotekah.

Srčno Te pozdravlja Tvoj vdani prijatelj

A. Franko

Afr. stud. iur.

Wien, VIII. Hotel Hammerand

VII.

Na Dunaji, v 18. dan V. 83.

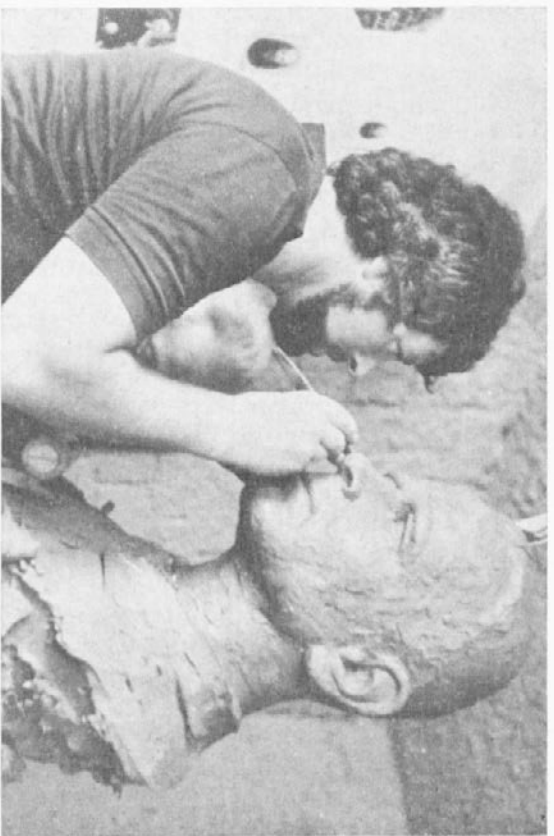
Ljubi moj prijatelj!

Ne bodi hud, če bo ta list tako kratek, če bo tako malo kazal o prijateljski hvalnosti, katero Ti dolžujem zavoljo Tvoje izborne ljubeznivosti. Knjižice poslane mi, vzprijel sem s pravim veseljem. Tvoj dar potrjuje mi zapet svojo misel o Tebi, o Tvojem blagem čustvu. Srčna hvala! Kakor mi pride priličnega kaj pod roke, pošljem Ti v povrnitev. — Škoda da nimam zdaj časa, brati pesnij; počitnice mi bodo zatò bolj mile; zdaj imam silno veliko dela; oprostiti mi torej moraš, da Ti danes ne podajam kritike Tvojih lepih pesmic. V kratkem se to zgodi. Namen mojemu današnjemu listu je samo, izraziti Ti svojo presrčno zahvalo za knjižice.

11. t. m. razpustili smo literarno društvo; tudi o tem bom prihodnjič obširnejši. Premoženje (70 gl. 155 frc. 55 lent) podarili smo Jurčičevi ustanovi, knjižnico pa tukajšnjemu akad. društvu »Sloveniji«.

Potrpi tedaj nekoliko, v kratkem bom več pisal.

Tvoj prijatelj A. Franko

Kipar Negovan Nemec pri oblikovanju Trinkovega kipa

Trinkovi pismi

Marici Nadlišek-Bartolovi

Trinkov koledar je že večkrat prinesel na svojih straneh dopise, ki so jih različni korespondenti pisali Ivanu Trinku, le redko pa je bil objavljen kak Trinkov dopis. Zato ne bo nezanimivo, če se letos srečamo z dvema pismoma, ki ju je Trinko pisal Marici Bartolovi, urednici tržaške revije »Slovenka«, v kateri je tudi Trinko sodeloval. Pismi nam odkrivata mnogotere Trinkove osebne poteze, ki nam doslej morda niso bile tako znane. V pismih se silno sproščeno spušča v razglabljanje o vse mogočih stvareh, od najbolj preprostih vsakdanjih, pa do samega filozofskega modrovanja. Že sama dolžina pisem, ki obsegajo tudi po 4 in 5 s Trinkovo drobno pisavo popisanih listov, govori za to, da se je v njih Trinko z Bartolovo, ki mu je bila iskreno prijateljsko blizu, rad in na dolgo pogovarjal, in to iz več razlogov. Predvsem je Bartolovo spoštoval in cenil kot pisateljico. Saj je to s ponosom napisal na njeno sliko, ki se je ohranila v njegovi zapuščini. Drugič mu je gotovo laskalo, da ga je Bartolova tako vztrajno vabila k so-

delovanju v Slovenki. Nekajkrat pesnik Trinko tudi rahlo in previdno pokara Bartolovo glede na prispevke, ki jih je objavljala v Slovenki in ki niso bili docela v skladu s katoliško moralko. Iz podobnih pisem spoznamo Trinka, ki je obsojal Aškerčeve pesmi te dobe, dalje Trinka nasprotnika ženske emancipacije in sploh ženskega boja za osvoboditev iz tesnih vezi, v katere so jo uklepale tedanje razmere, zraven pa nam Trinko natresa celo kopico zanimivih podatkov o revščini v Beneški Sloveniji, o neugodnih vremenskih razmerah, o slabem pridelku, o skrbi za slovenske molitvenike, ki naj bi prišli v njegovo deželico, o svetovnih literarnih pojavih, o glasbi in o svojih potovanjih po Reziji, itd. itd. Seveda bi znanstvena izdaja teh pisem nujno zahtevala podroben komentar, ki ga pa na tem mestu hote izpuščamo in želimo, naj bi Trinkova pisma spregovorila v vsej svoji neposrednosti, neotežena z literarnozgodovinskim gradivom, saj so v svojem osnovnem sporočilu dovolj jasna.

I. pismo

30/9 98

Draga gospodična!

Nisem baš najlepše razpoložen, vendar

pisati Vam moram nocoj, drugače ne vem, kedaj Vam bom. Že teden dni sem v Vidmu, a jutri grem par dni v Martinjak. Prej sem bil ves čas doma, ne da bi se bil kam genil, razven en dan, ko sem bil šel z g. Mesarjem obiskat prijatelje v Kobariški Kot. Torej ta del počitnic ni bil baš vesel; kako more biti vesel človek, ko razsaja bolezen okrog nje-ga? Hvala Bogu, moji domači niso še dobili tifusa, a zdi se hudo tudi za druge. Posebno hud ni, a ljudje morajo zamujati, kedar bi bilo najbolj potrebno delati v polju, in stroški so tudi z bolniki, a na polju malo upa, ker letina je grozno slaba; še ono malo pri-delkov se je speklo vsled nenavadne suše. Po svoji navadi, doma sem samotaril, mnogo hodil, mnogo posedal v senci in čital svoje resne knjige. Začel sem bil pisati nekaj za »Slovenko«, a sem tudi kmalu vse skupaj zapustil. Nekterikrat v mirni in nemi samoti iz dna zaspale duše so se mi celó polagoma dvigale pesniške sanjarije, in malo da se ni-sem dal premotiti in zapisati zopet kako slo-vensko pesmico, a premagal sem nepotrebne skušnjave in k večjemu sem kar italijanski zabeležil nekaj misli (uprav v modernem du-hu), kakor je sploh moja navada, če mi kaj pride na um.

Teško sem zapustil domače gore, kjer

sem se bil popolnoma udomačil, a dal sem bil besedo da pojdem v Možnico (Moggio) in od ondot v Rezijo. Ko sem se spravil na pot, je začelo deževati. V ponedeljek (26. t. m.) sem vendar šel po pontebanski črti z namenom, da ostanem par dni v divje romantičnem »Canal di ferro«. Prijatelji so me sprejeli z imenitnim veseljem, a jaz z imenitnejšo nehvaležnostjo na večer »piantai in asso tutti« in sem se povrnil z vlakom v Videm in najboljše je bilo tako, kajti drugi dan je lilo neprenehoma od jutra do večera in vso noč in tretji in četrti dan, kakor tudi sedaj, ko pišem. Z Bogom Rezija in Rezi-janci, katere sem šel gledat, a jih nisem videl. Obljubil sem, da pridem pozneje v oktobru, kedar nebo ne bo tako hudomušno in čmerno. Te dni pa sem ves dan v svoji sobi; v mesto se mi ne ljubi. Kupil sem in z velikim zanimanjem prečital najnovejši roman ene izmed najboljših *katoliških* pisateljic italijanskih. Boste sami videli in sodili, kajti Vam ga pošljem. Kritika, tudi liberalna (čudo!), se je jako pohvalno izrazila o tem delu. Pisateljico — Maddalena Cravenna Brigola — poznam po prejšnjih spisih. Med čitanjem sem večkrat sam pri sebi rekel: ah, Màrica, Màrica! zakaj ne pišeš v tem duhu? — Veste, v Italiji imamo prav lepo šte-

vilo odličnih *katoliških* pisateljic; vi Slovenci pa nimate niti ene, katera bi si zaslužila ta pridevek. Čitajte od začetka do konca; boste videli koliko modrosti je vsejala v svojo knjigo odlična pisateljica. Gotovo Vam bo ugajala in tudi lepo vplivala na Vas, ki niste vajeni tako »dobrim« knjigam. Basta, cambiamo discorso!

Zdaj sem pomislil, da bi bil moral začeti list s tem da Vas zahvalim za prijazno povabilo da pridem k Vam; nameraval sem sicer takoj po prvem stavku storiti svojo dolžnost, a človek če ne ve kje začne, ne zna kam pride na konec sè svojim brebuštanjem. Hvala torej srčna, a sklenil sem, da ne pridem v Trst, in Vi mi ne smete zameriti. Istotako tudi lepa hvala za Vaše briganje radi slov. molitvenikov; g. Guštinu sem tudi pisal v Rojan. Ne nadlegujte se preveč, in ne bodite v skrbeh če gre počasi; sile ni prav nobene. Kar boste imeli stroškov, ti gredo vsi na moj račun, to se razume samo po sebi, da znate. Ah, še nekaj! novčarko ste mi napravili! Kako naj Vam povrnem ljubeznivost? Hvala uprav iskrena! Ne nadlegujte se s pošiljanjem; pozneje kedaj pridem po njo, ali pa jo sami prinesete o Božiču. Draga mi bode, brez komplimentov, saj znate da komplimentov ne delam.

In zdaj pridimo k razsajajočim Sloven-
cem. Moj Bog, kaj niso vsega pisali laški
časniki o slovenskih »divjakih«! Saj znam,
da je vse pretirano; no vendar toliko sem
trpel in trpim radi tega da Vam ne morem
dopovedati! Na Kranjskem so ranili celó več
Beneških Slovencev; to bo pri nas silno
slabo vplivalo — Slovenci-Slovence!

Včeraj sem dobil »Slovenko«. Medved
še pridno sodeluje v pesniškem oddelku. Vi-
di se tudi da ni brez sledu »Dekličje lju-
bezni«! Vaša Marica II. je tudi jako pridna
in modra; lahko ste ponosni na njo. Z Va-
šim prof. Nemcem, kakor ga predstavljate
v poslednjem Zvonu, nisem zadovoljen; non
sta in carattere! Prej tako strog z Zorko-
tom, a naposled sam na istej poti — ni do-
sledno; vsaj v povesti ne, ker ste ga prej
preveč resnega in strogega naslikali. Sicer
pa povest sploh ugaja. Nekateri mislijo, da
je Govekarjeva, tako mi je pravila ona go-
spodična iz Celja, nečakinja g. Mesarja. Se-
veda jaz sem takoj povedal, da je Vaša.
Gospodično sem videl zadnjič na Livku, ko
sem šel pozdravljat g. Mesarja predno sem
se povrnil v Videm. Ona je jako navdušena
Slovenka.

»Jeleni Črnogorki« je prestavljena in za
sedaj objavljena v »Pagine friulane«, pa ne-

kaj ublažena in pristrižena. Če se spomnim Vam jo pošljem, a ni treba je naznanjati v »Slovenki«, kakor sploh nočem da pišete o mojih verzih, katere sem celó sam pozabil, kamoli drugi!

Srčno pozdravljam Vas, Vašo mamo, sestro, gg. Pataki i.t.d. Pišite v Videm. Bog Vas živi, Bog vas živi!

Vaš ab.

2. pismo

Blagorodna gospodična!

Že se ne spominjam več kedar sem Vam zadnjič pisal. To je za me prava škoda, ker tako se polagoma odvadim še ono malo slovenščine, katere sem se največ naučil od Vas. No pa, drugače ne more biti in torej — tako bodi! Za Slovenko Vam nisem spisal nič. Vi mi ne boste verjeli, a časa imam tako malo na razpolaganje da mi ni moči kaj spisati. Prav za prav, ko bi si ga *hotel* dobiti, dobil bi ga, a se mi ne zdi vredno, ker sem se popolnoma pogreznil v svoj šolski predmet, kater je tako »širok in globok«, da se mu ne pride kmalu ne do dna ne do kraja. Seveda, študiram ne toliko radi šole, kolikor radi samega sebe. Hočem poznati kolikor možno podrobnejše svojo stroko. To je moje edino veselje. Kedar sem truden, malce poi-

gram na harmonium pa je zopet dobro; zadovoljen sem z malim. Lahko torej si mislite da nisem spisal niti črtice slovenskega. Saj nisem zato več.

Gledé na moj spis o gospi Svetčinovi, sem Vam že takrat rekel, da storite ž njim kar Vam drago; jaz ne zamerim tako z lepa če se moji spisi spravljajo v osodepolni koš, o tem menda ste prepričani tudi Vi, saj me poznate; svojim spisom ne pripisujem nika-ke važnosti. Ako izvzamete nektere izmed mojih nekdanjih pesmic, katere so se mi zdele »abbastanza passabili«, za vse drugo sem indiferenten. Nekaj pa moram res gra-jati pri Vas. Vi ste mi doslovno pisali: »me-ni ni tista ženska povšeči, ki menja vero, kakor jaz krilo!« Meni tudi ni ženska ni možki nista povšeči ako menjata vero kakor oblačilo. Toda ne vem kaj Vam je dalo povoda da sodite Svetčinovo tako lehkomi selno in glupo ženo, dočim je ona trezno in glo-boko prerešetal a vso stvar. Nočem nadalje o tem govoriti; še to le dostavim da človek je za resnico, in kjerkoli in kedarsibodi jo za-sledi, jo mora vzprejeti, kajti resnica se im-ponuje celó takemu ki jo neče, samo da jo vidi, čeravno morda z besedo jo taji. Pred resnico nikakor nismo svobodni; svobodo-mislejnost je neumna antilogija, katero mo-

re izreči in po njej se ravnati samo kdor nima najelementarnišega pojma o logiki. Vam ni svobodno misliti da je $2+2=5$, če ravno morda utegnete z besedo tako trditi; um se vendar ne da preslepiti. Resnica ni odvisna od uma, ni od volje; pač pa um je odvisen od resnice, a volja bi morala biti odvisna od uma, ko bi se ne dala čestokrat zapeljati od brutalnih počutkov. Vaše besede so me prav nemilo drnole, kajti bi ne bil pričakoval od Vas take sodbe o g. Svetčinovi. Denimo, ko bi po hladnem in globokem pre-mišljevanji in vsestranskem tuhtanju spoznal da moja dosedanja vera je kriva, ter da je prava Mohamedova, Boga mi! jutri (nocoj je prepozno!) bi postal mohamedanec; to bi bila moža dolžnost. Punto e basta! Komur pa resnica je deveta briga, seveda ta ni ne katoličan, ne pravoslaven, ne turčin; pač pa je lahko nič, ali vse skupaj, ali pa danes eno, jutri drugo, kakor ravno nanese prilika, korist, kaprica in vse kar more drugega biti, razven zdrave pameti. No pa, res bodi dovolj, drugače si boste mislili da sem se raz-jezil na Vas, kar ni res. Odločno pa hočem, da spis o Svetčinovej vržete definitivno v koš; saj že itak bi bil nekaka »stonatura« v Slovenki.

Allons! govorimo kaj bolj pametnega.

Teh dni smo zopet doživeli sijajen uspeh slovanske glasbe v Vidmu. Bil je tu slavni »quartetto bolognese« na programu koncerta je bil Beethoven, Mozart, Haydn, Čajkovski, Rubinstein in Borodin. Slavni junaki ta muzikalična slavjanska trojica! Velikani Nemci so propali pred njimi. Ko po burni ovaciji občinstvo je zahtevalo opetovanje Borodinovega »scherzo«, umetniki so mesto njega navrgli še komad iz Dvoraka, Čeha, kralja moderne glasbe. »La sua musica slava ha riportato completo trionfo,« mi je rekel nek odličen gospod. »Tanto peggio per la loro!« sem odgovoril. Slovani prav moško nastopajo v Italiji kot umetniki. Sedaj izide Senkevičev roman »Quo vadis?«, ki je menda ne samo glavno delo poljskega romanopisca, ampak sploh najlepša *krščanska* povest. V angleščini se ga je tiskalo 900.000 eksemplarov; a? Svet ni še popolnoma znorel radi naturalističnih romanov, kedar je možno razprodati toliko iztisov na *verski podlagi spisane knjige*. Altro che non è possibile!

Dovolj, dovolj! Srčen pozdrav vsem znanecem! Bog Vas živi! Zdravstvujte! Vdani

Ivan Trinko

Spomin na zadnjo pot našega pesnika in buditelja Ivana Trinka

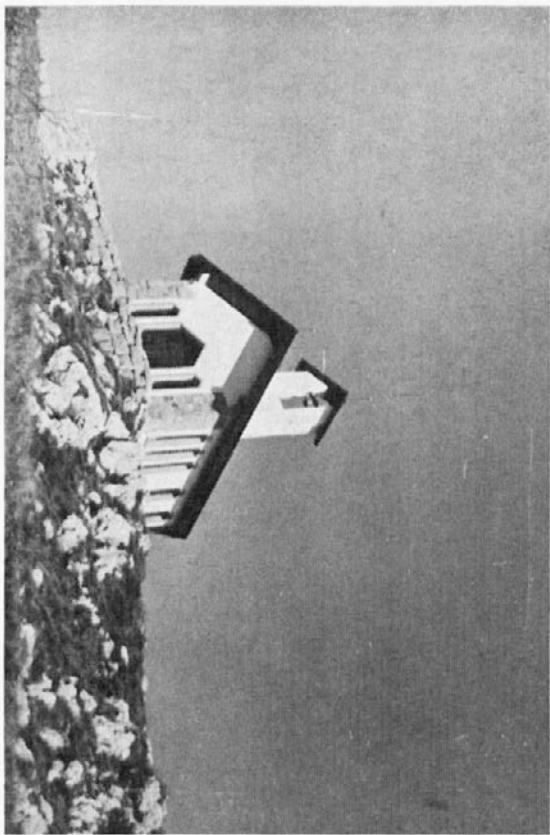
Zaradi prezaposlenosti in drugih raznih vzrokov sem več kot mesec dni odlašal, da bi se povzpел do vrha Sv. Martina in izpolnil obljubo, ki sem si jo sam sebi dal v zaporu.

Večkrat, ko sem hodil gor in dol, tja in sem po majhni celici, so mi misli uhajale na ta lepi vrh, ki je moj hrib, saj se moja rajstna vas — Gorenje Brdo — drži Sv. Martina kakor tičje gnezdo. S tega vrha je lep, krasen razgled na vse strani. Nasproti, pred tabo pa ti stoji mogočni »očak« beneških hribov — Matajur in prav tako so vidne vasi sovodenjske doline in vasi, ki stojijo na pobočju tega našega očaka.

Tisti dan, bilo je 26. junija 1954. leta, sem se končno povzpел do vrha tega mojega hriba, da izpolnim dano si obljubo, da bom od gor spet užival naravne lepote naše Benečije in tako poskušal pozabiti na grenkobe stisnjene celice.

Prišel sem do vrha in z občudovanjem gledal po vaseh, hribih in dolinah naše ožje domovine. Užival sem naše naravne lepote,

Obnovljena cerkvica na Matajurju

kakor da bi jih vsrkaval vase, kakor da bi jih prvič videl, kakor da bi bil prvič na tem vrhu.

Ko sem ogledoval vasi, so se mi oči uprle v Trčmun, kjer je živel naš pesnik in buditelj Ivan Trinko in ki sem ga dobro leto prej osebno spoznal.

Kakor v sanjah ali v filmu se mi je pred očmi prikazala mogočna postava moža, ki je v meni, mladincu, na prvem in edinem srečanju vzbudila občudovanje in spoštovanje. In ne samo to! V tej veliki postavi in mogočni osebnosti sem videl neko naravno in nadnaravno fizično moč, ki je predstavljala za nas mladince, ki smo ubrali njegovo pot, gotovo varstvo in garancijo.

Ko sem z vrha Sv. Martina gledal tisti dan proti Trčmunu, so mi prišle sveže na misel besede, ki mi jih je povedal ob najinem prvem in edinem srečanju:

»Mi smo stari. Storili smo vse, kar je bilo v naših močeh, da bi ohranili jezik in kulturo naših očetov. Svojo dolžnost do naroda smo opravljali v težkih, zelo težkih pogojih, a zdaj, ko nas bo klical Tisti nad nami, bomo z zadovoljstvom zatisnili oči, ker, kljub vsemu, smo ohranili svoj jezik. Zdaj pade odgovornost na vaša ramena, mladinci, za obrambo in razvoj našega jezika in

kulture. Tudi za vas moja stara glava predvideva težave, a vam bo vse bolj lahko, ker boste delovali v večji svobodi!«

Ko sem mu recitiral z velikim ponosom nekaj njegovih pesmi, se je nasmehnil in dejal: »No, vse kaže, da nisem pisal zastonj!«

Te besede so veljale zame, kakor velja evangelij za kristjana, kakor testament. In ko sem na vrhu svojega hriba ponovno razmišljal o pomenu njegovih besed, sem prišel do zaključka, da se je tudi naš buditelj v svoji globoki modrosti motil, ko nam je napovedoval večjo svobodo. Namreč, za par mesecev potem, ko mi je izrekel zgoraj napisane besede, so me spravili v zapor.

Nad mano je zapihal rahel veter in iz globokega premišljevanja me je naenkrat zdramil trčmunski zvon. Za njim so se oglasili drugi zvonovi po sovodenjskih hribih in dolinah.

»Umrl je škof, ali papež,« sem pomislil.

Potem sem prisluhnil v druge doline. Zvonovi so molčali.

»Ni ne škof ne papež,« sem si rekel in zla slutnja mi je objela dušo in telo. Bil sem mlad, a s težavo sem premikal korake v dolino. Ko sem prišel v rojstno vas, je slutnja postala realnost. Mama mi je povedala, da je umrl prof. Ivan Trinko.

Šel sem v Čedad, do svoje organizacije. Bil sem imenovan prej za tajnika SFS (Socialistične Fronte Slovencev), poleg te funkcije pa sem odgovarjal še za mladinsko sekcijo v tej organizaciji. Ko sem prispel na sedež v Čedad, nisem bil prvi. V nekaj urah smo bili zbrani vsi člani SFS. Novica o smrti našega pesnika in buditelja se je raznesla po vaseh Benečije kakor blisk, kakor da bi »tonknu v zvon«, kot pravimo po domače.

Vsi smo bili potrti, nismo mogli začeti seje. Obupano smo si gledali v oči in iz oči v oči se vprašali: »In zdaj? In zdaj, kaj bo?«

Vsem se nam je zdelo, da smo izgubili več kot očeta, da smo izgubili varstvo nad svojo glavo, da smo izgubili tisto garancijo, o kateri sem prej govoril. Govorili smo o pripravah za pogreb in takoj ugotovili, da pri »režiji« nimamo besede. Sklenili smo, da se množično udeležimo pogreba in prav tako je bilo soglasno sklenjeno, da bom ob odprtem grobu pesnika jaz spregovoril v imenu beneških Slovencev.

Pogreb je bil štiri dni po njegovi smrti in sicer 30. junija 1954, predpoldne. Takrat ni bilo ne belih ne asfaltiranih cest. Mi smo šli iz Čeplesišč preko Vrtač do Trčmuna, prav tako so prihajali iz drugih stezi, iz raznih vasi ljudje. Od vseh krajev so prišli

peš, ker drugače ni bilo mogoče. Jutrnno sonce je razsvetljevalo procesije, pisane množice ljudi, ki so se iz vseh krajev, po stezah, bližale Trčmunu. Naši ljudje, delegacije raznih slovenskih kulturnih organizacij iz Gorice in Trsta so nosili »kranjceljne«, cvetje in vence. To je bilo nekaj ganljivega. Posebno beneški Slovenci so čutili v svojih srcih, da se je zgodilo nekaj usodnega, kar nas mora vse združiti v duhu našega varuha in očaka.

Prej ko so njegovi učenci, zavedni Čedermaci dvignili krsto z njegovimi ostanki, se je bila zgrnila okrog Piernove hiše večtisočglava množica. Joče so ga nesli v večni pokoj, pod senco starodavne lipe, ki kraljuje čez obzidje trčmunskega britofa, zavedni beneški duhovniki, njegovi učenci.

»Ni umrl!« so rekli, kadar so ga položili v grob, »med nami in med našim ljudstvom bo za vedno živel in v njegovem duhu si bomo priborili svoje pravice!«

V cerkvi je o liku Ivana Trinka govoril gospod Mazora iz Gorice. Njegov pomembni govor je odmeval po dolinah in je segal globoko v srca vsem zavednim beneškim Slovincem.

Pri odprtem grobu se je poslovilo od slavnega pokojnika več predstavnikov organizacij in njegovih osebnih prijateljev. Prvi

se je poslovil od njega v italijanščini predsednik videmske pokrajine Agostino Candolini, nato se je v slovenščini poslovil od njega njegov osebni prijatelj profesor Budal iz Trsta, ki je govoril v imenu SHPZ. V imenu goriških krščanskih socialcev se je poslovil od pokojnika prof. Bitežnik, v imenu slovenskih akademikov iz Gorice je govoril profesor Bratina. Pred poslovitvijo od pokojnika s strani predsednika SDZ iz Trsta, dr. Agneletta, sem imel jaz ta skromni in kratek nagovor, ki ga tu v celoti navajam:

»Kakor blisk se je raznesla po vsej Beneški Sloveniji žalostna vest, da je umrl naš dobri profesor, naš dobri vladika, naš veliki učitelj msgr. Ivan Trinko-Zamejski. Kdo ni poznal našega dobrega profesorja? Vsi so ga dobro poznali in živeli z utripi njegovega dobrega slovenskega srca. V nas, ki smo še mladi, se je porodila včasih skromna želja, da bi imel naš profesor vsaj 40 let manj in da bi nam pomagal prebroditi vse težave, ki tarejo naše zapuščeno in omalovaževano slovensko ljudstvo Slovenske Benečije. Oklepali smo se ga do zadnjega njegovega diha in stali ob njem, kakor ob dogorevajoči sveči in se bali, da bomo brez njegove svetlobe ostali v temi, kateri ne sledi jutranje sonce. Danes stojimo ob mrtvih in izmučenih ostan-

kih našega profesorja. Toda njegova sveča ni dogorela! Vsa tista svetloba je prešla v naša srca in tvori po vsej Beneški Sloveniji velik ogenj hrepenenja po življenju in izobrazbi v domačem slovenskem jeziku. Njegova dela, njegove pesmi vstajajo šele danes žive pred nami in nam kažejo pot k svobodi, k tisti svobodi kulturnega življenja, do katerega ima pravico vsak narod pod tem božjim soncem.

Naš profesor je bil odkritega srca in odločne besede. Ljubil je svoje rojake in rodno zemljo in še posebej svoj Trčmun, ki mu je postal tudi zadnje počivališče. Odkrito je bil vesel vsakega izrednega dogodka v domači zemlji. Ko je izšel list "Matajur", ga je skrbno prečital in podvomil — pozneje pa je postal naročnik in ko je list ponatisnil njegove "Paglavce" brez njegovega podpisa, je poklical urednika k sebi in mu ukazal, naj da k "Paglavcem" tudi ime Ivan Trinko. "Delajte v korist ljudstva — vzrite pravo seme, ker njiva je plodna," je še opozoril urednika "Matajurja".

Imel je oster čut opazovanja in takoj spoznal tiste, ki so prihajali k njemu v ovčjih kožuhih, pa čeprav so bili včasih tudi njegovi duhovni bratje. Bil je globoko veren, znal pa je tudi ločiti, kaj lahko na-

rodu koristi in kaj lahko škoduje. Posebno je bičal tiste, ki so hoteli igrati pred "juškimi ljudmi" potuhnjeno vlogo in jih je včasih bilo celo sram rodne matere. Tem je posvetil celo posebno pesem, kjer v gnevu do izdajstva takole pravi:

*Od zore v mrak zasmeh, pomilovanje
grenilo vam življenje bo vsakdanje.
Kot sramni vam pečat, ki ga pravica
zločincem vžiga, stal vam bo na čelu,
zaslužen si po delu,
napis krvavo svetel: izdajica!*

Med narodnoosvobodilno borbo je msgr. Ivan Trinko bodril rojake in borce, naj vztrajajo v najtežjih razmerah. Te besede in ti zgledi nas še danes utrjujejo v globoki veri, da mora končno zmagati pravica.

Dragi profesor!

Tu, ob vašem grobu, se vam zaklinjamo, da ne bomo prenehali z borbo za naše pravice vse dotlej, dokler ne bomo slišali po naših šolah pouka v materinem jeziku, v ti-sti lepi slovenščini, v kateri ste nam spisali toliko lepih naukov in spesnili toliko večno lepih pesmi.

Zaklinjamo se vam, da bomo vašo in našo zemljo ljubili in na njej vzgojili rod,

ki bo ljubil svoj narod, vero in jezik svojih očetov. Naj vam bo lahka slovenska zemlja!»

Med govori in pogrebom so se vršile okrog pokopališča in na samem pokopališču čudne stvari in za pojme demokracije neumljive mahinacije. Trinko jim je bil »nevaren« tudi mrtev in so ga hoteli po prvem italijanskem govoru hitro skriti pod zemljo. Niso hoteli dovoliti, da bi se ob njegovem grobu slišala slovenska beseda. Na vsak način pa so hoteli — tudi s posegom orožnikov — preprečiti moj govor. Hoteli so namreč dokazati, da kar je bilo slovenskega ob pogrebu Trinka, je to prišlo od zunaj. Po pomoti so nadlegovali govor gospoda Agnelletta, ki je govoril za mano.

Težko nam je bilo v srcu za izgubo našega voditelja, za nestrpnost in šovinizem, ki smo mu bili priča ob pogrebu, pa smo čutili gnev in grenkobo v duši. Zavedni beneški Slovenci smo se vračali na svoje domove odločeni, da bomo hodili po poti, ki nam jo je načrtoval veliki trčmunski mož.

Večja skupina mladih se nas je ustavila v Čeplesišču, pred Žefacovo gostilno. Sonce je peklo, od dolge poti smo bili utrujeni in žejni.

Usedli smo se in pili in pod orehovo senco smo sklenili, da bomo ustanovili kulturno društvo, ki bo nosilo ime pravkar pokopane pesnika Ivana Trinka. Ta sklep smo uresničili dobro leto kasneje.

Izidor Predan

KAMENICA 1980

(Govor župnika dr. Cenčiča)

U mislih in željah nekaterih, ki so napeli uso njih hudobijo in strupenuost, ljetos je bluo muorlo odpasti naše usakoljetošnje srečanje s sosjednimi narodi tle na Kamenici. Saj teli naspruotniki so poškodovali in pomazali z nespodobnimi besjedami tist velikanski kamen, ki, postavljen blizu cjeste, priča autonomijo, s katero so se uprauljali skuoze taužint ljet naši Benečani; in so zažgali, potlè ki so pokradli iz nje ves material, barako, ki je bila nastavljena že dugo ljet tlè na Kamenici.

Pa, hvala Bogu, njih pričakovanje in namjeni so ostali jalovi. Tudi ljetos, in to je žej deveto ljet, smo zbrani kupe, rojaki od usjeh kraju naše Benečije in parjatelj iz Furlanije, Slovenije in Koroške.

Beneški fantje

Srčno smo hvalježni usjem vam, ki sta pričujoči in ki z nami želite u bratski lju-bezni in iskreni solidarnosti preživjeti noma-lo ur veselega in prijateljskega razpoloženja.

Se prebjera u svetem vangeliju, da veliki duhounik Kajfa je uprašu u svojem sodišču Jezusa o njegovih učencih in njegovem učilu. Jezus mu je odguariu: »Ist sam očitno gua-riiu pred svjetam; ist sam vedno učiu u sina-gogi in u templju, kjer se usi Judi zbjerajo in na skritem njesam nič guariiu. Glej, oni vedo, kaj sem guariiu.« Ko je pa to reku, je adan od hlapcu od velikega duhounika, ki je blizu stau, Jezusa po licu udaru in jau: »Ta-kuo odgovarjaš velikemu duhouniku?« Jezus mu je odguariu: »Če sam slabo guariiu, do-kazajmi; če pa dobrò, zaki me tučeš?«

Tele Jezusove besjede »če sam slabo gua-riiu, dokazajmi; če sam dobrò, zaki me tu-češ« nam pridjo na usta donas, ki smo zbra-ni tlè na Kamenici in rečemò tistim našim nasprotnikom, ki žej od puno ljet naprej, posebno pa u telih zadnjih cajtih, napadajo usè, kar je slovenskega, mažejo in pokvar-jajo monumente, pišejo nespodobne in žalji-ve besjede:

Parjatelj, Italija ima karabinjerje, po-licijo, tribunale in sodnike, katerim je naro-čila, naj storijo judem izpolnjevati zapuove-

di in naj štrafajo tiste, ki jih prelamljajo. Če se vam zdi, da je pruoti italijanski postavi branit pravice našega beneškega ljudstva in da se prelamljajo italijanske zapuovedi, če se gledajo ohraniti naše stare navade, naš slovenski jezik, naše slovenske molitve, cerkvene in ljudske pjesmi, če se gleda ostati zvesti naši slovenski duši, imata uso dužnuost nas ovaditi karabinjerjem in policiji, nas pejat pred tribunal, pred italijanske sodnike, da nam dokažete, zaki in kakuo grešmò pruoti Italiji. Samuo italijanska sodišča so pooblašćena soditi kaduo in kakuo prelamlja italijanske zapuovedi. Če pa se na upata nas ovaditi karabinjerjem, policiji in nas pejat pred sodišća, zatuo ki vesta, da niesmo krivi, zaki nas napadate, mažete monumente in nam napravljate škodo? Tuole vaše obnašanje in djelo je ilegalno, karvićno in gre pruoti italijanskim zapuovedim, saj ga opravljate al ponoć al pa s tako previdnostjo in u tajšnih parložnostih, kadar vas nobeden ne sliši ali vidi. In živite v velikem strahu, da vas odkrijejo, zatuo ki lepuo veste, da vas bojo obsodili in štrafali. Pa ćetudi vas nie še dosešla italijanska pravica in morebiti vas ne doseže tudi zanaprej, ćetudi vas nieso obsodila italijanska sodišća, zatuo ki ste znal ostat parkriti, sam prepri-

čan, da vas obsoja Bog in vaša vjest, in mi-
slim da niemate u sebe meru, takuo ki ga ne
more imjet usak tist, ki krivo djela in grješno
se obnaša.

Kristus nam u vangeliju pravi: Če si
pred utarjem za darovat in tam se zmisneš,
da ima tvoj brat kaj pruoti tebè, pusti tvoj
dar, bješ in spravi se z bratom in potlè pri-
di in daruj. Mi smo zbrani pred utarjem za
darovat sveto mašo. Pa, da uresničimo Kri-
stusove besjede in da bo naša dariteu zarjes
Bogu parjetna, ku pravi kristjani željmo od-
luožt usè sovraštvo, odstranit usè, kar nas
mora ločit od družih judì, pozabit usè, kar
smo slabega naredli dan družemu. Kristus
naj sprime naše prošnje in naj da usjem ju-
dem na svjetu dobro voljo, da bomo usi
kupe gradili nou svjet, buj človješki in pra-
vični, svjet, u katerem bo usak človek in
usak narod živeu u frajnosti in miru.

LJUĐSKA MODRUOST

Tuk je viera je jubezan
Tuk je jubezan je blagoslou
Tuk je blagoslou je Buog
Tuk je Buog nie nadluog.

Ob 25-letnici kulturnega društva »Ivan Trinko«

Zavedni beneški Slovenci — in teh nas je vedno več — smo letos svečano praznovali 25-letnico ustanovitve kulturnega društva »Ivan Trinko«. Ustanovni občni zbor se je vršil v Vidmu dne 2. oktobra 1955. leta in je bilo to naše društvo prva kulturna organizacija v zgodovini beneških Slovencev.

Bila je lepa, sončna jesenska nedelja, ko smo se vozili proti Vidmu iz raznih vasi in dolin vzhodne in zahodne Beneške Slovenije. Vsi smo čutili nekaj posebnega v srcu, vsi smo se zavedali, da bomo tisti dan ustanovili nekaj pomembnega, kar bo zgodovinske važnosti za obstoj in razvoj beneških Slovencev. Bili smo skromni ljudje: bivši partizani, delavci, kmetje in mladi študenti, naši gojenci slovenskih dijaških domov v Gorici in Trstu, ki so po več kot tisočletnem obstoju naše narodnostne skupnosti imeli prvi srečo, možnost in priložnost, da so se učili v šolah, v svojem materinem jeziku, vzljubili buditelja Trinka in vse to, kar je naš buditelj predstavljal.

Tisto nedeljo, ko smo šli v Videm, smo bili tisti in takšni, kot sem zgoraj povedal,

a vsi smo se zavedali pomembnosti našega potovanja, vsi smo vedeli, zakaj gremo v Videm. Sklep o ustanovitvi kulturnega društva, ki naj bi nosilo ime našega pesnika in buditelja, je bil sprejet pod orehovo senco, pred Žefacovo gostilno v Čeplesiščah, ko smo se vračali s Trinkovega pogreba, iz Trčmuna.

Tam so padli tudi predlogi, kakšen naj bo statut in kako se bomo borili za naše narodnostne pravice v imenu in duhu buditelja, ki smo ga pravkar pokopali. To je bilo 30. junija 1954. Priprave za ustanovitev društva so se zavlekle za več kot leto dni. Treba je bilo mnogo prepričevanj in pojasnil med našimi ljudmi, zakaj ustanavljamo to kulturno organizacijo. Tudi po ustanovitvi tega našega prvega društva, ni šlo vse gladko. Kjer ni bilo odkritih napadov in preganjanja, smo naleteli pa na nezaupanja in nerazumevanja. Bili so hudi in težki časi. Zaradi znanih zgodovinskih dogodkov nismo bili deležni podpore niti naprednih delavskih strank. Nasprotniki naše narodnostne skupnosti — računajoč na globoko vero naših ljudi in z namenom, da bi nas izolirali med ljudstvom — so označili društvo za komunistično in tako je postal »komunist« sam pokojni Ivan Trinko. Celo nekateri duhovniki so z nezaupanjem gledali na nas in nam očitali, da

izkoriščamo ime uglednega duhovnika za nejasne namene. Ne samo nasprotniki, tudi naši dobri ljudje niso mogli razumeti, čemu ustanavljamo kulturno društvo.

»Živeli smo brez njega tisoč let, zakaj bi ne lahko živeli tako naprej še tisoč let?« so govorili.

Ne samo društvo, tudi beseda kultura, je bila nova za njih slovar, za njih vsakdanjo govorico.

Kulturne manifestacije, ki smo jih od začetka prirejali, niso imele posebnega uspeha.

Naši ljudje niso bili navajeni kulturnih prireditev in kadar smo te organizirali, so tudi sovražniki — in večkrat s pomočjo oblasti — poskrbeli, da bi onemogočili množično udeležbo. Množična udeležba na naših manifestacijah je predstavljala »nevarnost« za tiste, ki so nas stoletja tlačili, za nas pa znak naraščajoče narodnostne zavesti.

Nasprotniki so se borili, da bi vsaka naša manifestacija propadla, mi smo se borili, da bi uspela, ker je bil naš uspeh poraz za sovražnika naše narodnostne skupnosti.

Vsak uspeh je vzbudil ponos za narodnostne posebnosti v našem človeku. Važnost borbe za uspeh slovensko-kulturno političnih manifestacij — na eni strani — in borba

reakcionarnih sil za njihov neuspeh po drugi strani — niso bila še nikoli obravnavana od nikogar.

Naši nasprotniki so se posluževali najbolj nizkotnih sredstev, da bi preprečili uspehe našega delovanja. Lansko leto in letos so celo metali žeblje po cestah, ki so vodile v Kamenico.

Toda vsi reakcionarni izbruhi, preganjanja, ustrahovanja in razne zvijače nas niso ustavili na poti, ki smo si jo načrtali ob ustanovitvi kulturnega društva »Ivan Trinko«.

Kljub vsemu smo šli naprej in smo — naj mi je dovoljeno po pesniku Mateju Boru — previharili viharje.

Kulturno društvo »Ivan Trinko« je pomagalo ustvariti slovensko inteligenco s pomočjo dijaških domov in slovenskih šol v Trstu in Gorici. To naše društvo je skrbelo več let za slovenske kolonije naših otrok, za pošiljanje naših intelektualcev na seminar slovenskega jezika v Ljubljano, za vzdrževanje stikov, prireditvev in nastopov pevskih zborov, ansamblov, gledališč iz Trsta, Gorice in matične domovine.

Med drugim je bilo pobudnik in organizator množičnih shodov zgodovinske važnosti, kot so Kamenica, Dan emigranta, združenje rudarjev in drugo.

Skratka, je bilo to kulturno društvo samo in več let center kulturnega življenja ter kulturnega ustvarjanja v Beneški Sloveniji. In kar je med ustanovitelji društva »Ivan Trinko« danes največje zadoščenje, je to, da društvo ni več tako važno, kot je bilo toliko let, ker nismo več sami. Petindvajset let ne pomeni dosti v življenju posameznika, normalnega društva ali ustanove. Za nas, ki nismo bili tako normalno društvo, pomeni 25 let mnogo. Prehodili smo dolgo in težko pot, previharili smo viharje! Bili smo trmasti, večkrat obupani zaradi neznosnih pogojev, v katerih smo delovali. Da nismo vrgli puške v koruzo in dvignili rok, bo razumel samo tisti, ki pozna trdovratnost beneško — slovenskega kmeta.

Danes s ponosom ugotavljamo, da je ta naša trdovratnost rodila sadove: ne samo, da smo ostali živi in aktivni kot društvo. Nastala so nova društva in sicer toliko, da krijejo s svojim delovanjem celotno področje Beneške Slovenije. Duh društva in Ivana Trinka je mogoče občutiti tudi po raznih občinskih svetih Beneške Slovenije.

Kulturno društvo »Ivan Trinko« je lahko ponosno na svojih 25 let obstoja. Odigralo je važno vlogo v zadnji zgodovini beneških Slovencev.

Izidor Predan

Slavni pridigar Anton Podreka

Eden izmed slavnih beneških Slovencev, ki pa ga Slovenci sploh ne poznamo, je bil Anton Podreka (uradno Antonio Podrecca). Zaradi svoje izredne nadarjenosti in pridnosti je moral delovati v italijanskem svetu, vendar pa je ostal zvest svoji ožji domovini in se vanjo po uspehih tudi vrnil.

Anton Podreka se je rodil 24. marca 1794 v Škrutovem pod Sv. Lenartom v Beneški Sloveniji. Gimnazijske in bogoslovne študije je dovršil v Vidmu in bil posvečen 16. maja 1818. Že v bogoslovju se je tako odlikoval, da so ga poslali na Dunaj, kjer je dosegel doktorat iz filozofije. Postal je poklicni pridigar in kot tak je prehodil velik del Italije in žel povsod navdušene uspehe. Govoril je prepričljivo, prikupno in s tako vnemo, da se je ves prepotil in včasih tudi prehladil.

Dne 17. novembra 1837 je dobil župnijo Fagagna zahodno od Vidma, toda ni se znašel. Ni bil ustvarjen za preprostega dušnega pastirja, v krvi je imel že razgibano in svečano življenje slavnega pridigarja, ljudje niso razumeli njegovega obnašanja. Zato je 1839 zapustil župnijo in se umaknil k Sv.

Lenartu, kjer je bil do 1868 tudi občinski učitelj. Istočasno pa je hodil okrog in pridigar, zato je v škofijski osmrtnici označen kot pridigar. Umrli je pri Sv. Lenartu 8. aprila 1870.

Eno leto po njegovi smrti je izšla njegova knjiga *Della patria di Iacopo Stellini e del suo sistema di morale* (Padova, Prosperini 1871). Stelin, ki se je rodil 18. julija 1688 v Gorenjem Tarbilju in umrl 17. marca 1770 v Padovi, je bil duhovnik in 31 let profesor na padovanski univerzi. Bil je učenjak širokega znanja in je izdal več znanstvenih knjig. Podreka je predstavil njegovo teorijo morale. Po Stelinu je pravi človek tisti, ki zna uravnovesiti v sebi razum, čustvo in hrepenenje, tri sposobnosti, ki so v človeku, se v njem razvijajo, vendar imajo določene meje, preko katerih ne morejo iti. Človek je le tedaj srečen in zadovoljen, če se zna zadovoljiti s tem, kar ima, kar more doseči. Sreča pa je končni cilj in namen vsakega človeškega življenja. Vsak človek hoče biti srečen, dostikrat pa ne ve, kako bi prišel do sreče, zato mu je Stelin s svojo filozofijo kazal pot do nje.

Kako ugleden in slaven pridigar je bil Podreka, zvedo iz pisma, ki ga je 8. aprila 1836 pisal grof Girolamo Asquini, profesor

keltskih jezikov in arheologije na univerzi v Parmi msgr. pl. Michelu della Torre iz Čedadada in ga je objavil 2. marca 1887 Giornale di Udine. Ker je pismo javnosti neznano, podajam v prevodu vse, kar poroča o Podreki. Naslov je *Slovanski pridigar*. Po pozdravu in opravičilu, da se tako dolgo ni oglasil, nadaljuje:

«... Istočasno se veselim z Vami in z vso Furlanijo, našo skupno domovino, *Musis dilecta canoris* (draga pojočim Muzam), da ste nam dali v letošnjem postu pridigarja, ki je bil pravo čudo, ki je zbudil občudovanje vseh na splošno izobraženih Parmčanov do take mere, da še nihče do zdaj ni znal najti dovolj izrazov in besed, ki bi ga mogle slaviti in mu priznati tisto pohvalo in mu izreči tisto zahvalo, ki si jih je zaslužil; drag je vsem, od velikega do majhnega, od učnega do najbolj nevednega, od dobrega kristjana do največjega nevernika, nemoralnega in razbrzdanega razuzdanca, kateremu je zaprl usta, ker se je prepričal o oznanjanih resnicah, čudovita stvar za te zadnje, da ni nikoli manjkal, da bi vsak dan ne bil navzoč pri njegovih pridigah, jim posvečal najvestnejšo pozornost v največji tišini sredi številnega poslušalstva. Po njegovi zaslugi se štejejo številne spreobrnitve, mnoge nepri-

čakovane odločitve za umik v samostane, nekateri za kontemplativno življenje, drugi za aktivno, kakor jih je pač poklical Gospod (med njimi eden izmed sinov kneza Soragna...), torej mir, vrnitve, opustitev slabih navad, prejemanje zakramentov. Skratka, toliko je napravil in dosegel s svojo zgovornostjo in apostolsko gorečnostjo, da ni bilo dne, da bi ne bila ne zaradi dežja ne zaradi mraza ne zaradi vetra ne zaradi oddaljenosti vse dni nabito polna naša stolnica, ki je vendar velika, kakor veste. Celo obrtniki so zapustili svoje delavnice, trgovci prodajalne mize in najplemenitejše in ljubeznivejše gospodične s svojimi materami toalete svojih oblačil in ogledal, da bi prišle pravočasno, da bi ga poslušale in da bi ne izgubile mesta, tako je bilo polno vse dni in še posebej ob prazničnih dnevih, da se niso mogla več zapreti vrata svetišča zaradi velikega dotoka ljudi in je moral del njih vedno ostati zunaj...

... v slavo Furlanije, naše skupne domovine, ki nam je dala tako velikega govornika, ki je presenetil in začudil vse, da dela čast samemu sebi in izobraženemu in častitemu kleru te škofije in slavnemu in zelo skrbnemu prelatu, ki jo modro vodi in ji vlada...«

Čeprav je pismo italijansko zgovorno, jasno priča o vplivu, ki ga je imel Podreka kot govornik na poslušalce. Zato ga moramo prišteti med največje slovenske govornike in je v čast in ponos Beneški Sloveniji.

O njem je napisal 20 vrstic Guglielmo Biasutti v knjigi *Sacerdoti distinti dell'Arcidiocesi di Udine* defunti dal 1863 al 1884, Udine, Arti grafiche friulane 1958.

PREGOVORI

*Kdor materin jezik zaničuje,
tudi matere ne spoštuje.*

*Kduor tata an mamo podperja,
si nebesa odperja.*

*Dokjer ti srecja sveti,
puno parjateljju za tabo leti.*

*Nasrecja na orje na seje
an nimar dobro živi.*

*Puno vaja, kduor puno ima,
še več vaja, kduor puno zna.*

*Kduor lagè guari,
uso vjero zgubi.*

ŽELEZNA MAŠA

MSGR. ANTONA RUTARJA

Najstarejši slovenski duhovnik Anton Rutar je julija v Gorici obhajal 70 let mašništva. V Trinkovem koledarju se ga spominjamo, ker je velik prijatelj beneških Slovencev. Bil je prijatelj Ivana Trinka in mu je na stara leta pomagal s tem, da mu je pošiljal darove za maše. Po njegovi smrti je poskrbel, da je bil postavljen lep spomenik na Trinkov grob. Njegova zasluga je, da že 28 let izhaja Trinkov koledar, ki ni do sedaj dobil še nobene pomoči od raznih kulturnih ustanov. Rutar je vedno spremljal delo beneških duhovnikov. Njega so pred vojno preganjali fašisti, zato se je po vojni zavzel za beneške duhovnike, ko so jih napadali po časopisih. Msgr. Rutar je bil tudi pobudnik, da je začel izhajati list »Dom«. Čeprav ima že več kot 94 let, vedno zvesto spremlja vsa dogajanja v Beneški Sloveniji. Dosegel je bolj visoko starost kot msgr. Trinko, zato mu vsi Benečani želimo, da bi učakal 100 let.

**Msgr. Anton Rutar na pobočju Matajurja
kot 90-letnik (1976)**

**MSGR. ANTONU RUTARJU
OB ŽELEZNI MAŠI 1910 - 1980**

*Minilo mnogo lepih je godov
v življenju, ki Vam dal ga je Gospod —
ob vsakem pa ni spev brnel zvonov,
ker je bila tujina Vam za svod.*

*Srebrni mašnik je le hrepenel,
da čul bi Svete gore blagi glas...
»Predaleč sem — pa z Bogom bom trpel,
da pošlje On nam vsem rešitve čas...«*

*Prišel je čas — in v zlati jubilej
je Soče sinji vztrepetaval val
in pošumeval dni, noči naprej,
da biserni je god Vam zasijal.*

*Še več Vam je naklonil Gospodar:
Železni mašnik ste in naš vodnik,
kot Krn resen, neupogljiv vsekdar,
slovenstva in krščanstva zvest branik.*

*Na mejah smo in priče žrtev zla,
kjer brez potrebe se je lila kri —
naj cvet ljubezni bi pognala tla,
cvet sprave in pravice vseh ljudi.*

Štefan Tonkli

Tonca Tàmorski an pre Luigi

Ankrat je biu u Matajуре adan, ki se je klicu Tonca Tàmorski. Biu je modar norac. Imeu je oci an mater že parlietne. Kar je nardiu sudajščinu, je veselo paršu damu k svojim. Dielu je svojo majhano kumetijo. Za malo liet potle ocia an mat sta umarla. Tonca je biu žalostan an se mu nie dalo vic doma še dielat. Mu nie meu obedan ne skuhat ne oprat. Začeu je hodit pomat po hišah. Dal so mu za jest an opral so ga. Narvič pa ga je potrejavu stari gaspuot pre Luigi. Če mu je ostalo 'kjek cajta, je tud obdielu kako kuoto. An dan je poklicu gaspuot Tonco an ga je uprašu, de mu puojde dol u Savodnijo. Tonca mu je hitro obeciju an uprašu: »Ki imate potriebo?« - »Mi parneseš pašto fedeline.« Tonca je biu nomalo gjuh, je zastopu po njega. Gaspuot gleda kake dromne sude pa ih nie meu. Uzame stuo franku an mu da. »Na, an popi ga dol an kuart.« Tonca upraša: »Al nesen košo, gaspuot?« - »Jo moreš an nest, pa bi na bluo potrieba. Parneseš lahko an tu roki.« Tonca gre damu,

uzame košo na rame an die sam sabo: Se na vie, kako brieme more bit za use tele sude. Tonca pride dol u Savodnijo u butigo. Hitro uprašá budgar: »Ka bi rat, Tonca?« - »Gasput pre Luigi me je pošju po bokaline.« - »Dobro, dost pa ih cieš?« Tonca uzame stuo franku iz gajufe an mu pokaže: »Za tele sude!« Budgar pogleda an se posmeje. »Ki bo meu zadne ojcet gaspuot, de nuca tkaj bokalin?« - »Ja tistega vieste na vien, mi nie poviedu.« - »A, že on vie,« die budgar an začne basat bokaline u košo. »Vieš Tonca, po franku adna je, glih stuo ih bo.« Tonca je že skarbielo: no brieme ih bo! Lepuo ih je muoru skladat, de so stele u koš. »Nu vidte, gaspuot mi je jau, de nie potrieba koše, še kuo jej bluo potriiba.« Tonca uzame sude an placja, a le grede se zmisli, de gaspuot mu je kuazu popit an kuart. Pa nie meu vic sudu. Se pukmra budgarju an mu povie, de mu je kuazu popit. Budgar pomisli: »Vieš ki, Tonca, uzamem nazaj dno bokalino an ti ga dan cieu litro.« - »Dobro, dobro, lepuo ste jo prekuštu.« Tonca zvestuo popie an zadene košo. Vino mu je dalo kuražo, takuo de je samo ankrat počivu. Veselo pride u faruš. »San ih parnesu, veste!« an dene dol košo. Gaspuot pogleda debelo. Je teu že Tonco pokregat, pa le grede se je zasmejau.

»Al bo dobro takuo, gaspuot nunac? Veste so te dobre.« Gaspuot se še ankrat zasmije an die: »Dobro, dobro, Tonca,« an začneta vekladat gor na mizo. Gaspuot zaštije 99 bokalin an se smeje na vas glas. Tonca za bit bardak, die: »Veste pa, de so ble teške, de ih nie biu parnesu usak norac.« - »Ti vierjen, ti vierjen, Tonca,« an mu je parnesu za iest an pit. Mu je teu še placjat, pa si je zmislu de niema dromnih an de Tonca mu ih nie zmeniu. Uzame devet bokalin an mu da: »Na, pa tuole za lon, jest bon meu zadost 90,« an smieha nie mu udaržat. »Nu, pa Buh van lon, pa kar bote meu potriebo, na buojtese uprašat!«

An ries, gaspuot je meu preca potriebo Tonco, zak je biu ubu laštro tu okne an mu je pihalo u hišo. Pa Tonce nie bluo videt. Uprašá judi, ali so ga videl. »Ne!« so mu odguaril, »že mi smo ga pogrešil.« Drugi dan tudi ga nie bluo. Usi so se poupraševal, kan se je zgubu. Urata je meu zakenine. Treci dan že cie h noc gaspuot gre cie po vas an uprašá po Tonc. Nič ga nie bluo. U skarbeh ukuaže zdrit u hišo. Gredo u kambro an ga vidjo u pastej. Pa se nie ganu. Klical so ga, pa se nie oglasu. Začel so ga trest, antada se odsani an pogleda. »Bal smo se, de si umaru!« so jal. »Ka ne ustaneš?« - »Kaj

že dan?» je uprašu. »Že te treci, potle ki si šu ležat. No viš, Tonca, kuo sam te meu potrieba, de smi biu šu u Sovodnijo po no laštro,« mu je jau gaspuot. »Nu, sa van gren pa sada.« - »Ne, sada je prepozno, pa jutre zguoda.« Gaspuot ga je poklicu vičerjat an mu je zapisu na karto, ki ima potriebo an glih miere, za de mu je ne zagodi še ankrat. »Na, Tonca, tole karto an sude. Bojo že videl, ki ti dat.«

Drugi dan gre u Savodnijo. »Ka bi rat, Tonca,« ga upraša budgar. »Tuole!« an mu da karto. Budgar gre po laštro an začne miert an pomeriat. »Glih pu centimetra je prevelika, ti jo moran odriezati!« - »Nu, kuo ste uoharan, dajte mi obiuno, bo za gaspuoda!« Budgar se je posmejau an teu odriezati. Tonca pa je popadu laštro, uprašu dost vaja, placjal an šu. Vas veseu pride u faruš an dje: »San je parnesu celo, veste, gaspuot nunc; an parglihu san.« - »Nu, pa si bardak. Na, ti dan kafe, si ga potrieban. Sada pa jo denem le naglih, de na bo pihalo u hišo.« Gaspuot uzame talar iz okna, parlož gor laštro, pa je videu, de z dnim krajam je bla pu centimetra prevelika. Ta spod čela pogleda Tonco an dje: »Nu, viš Tonca, že te drugi krat si biu previc bardak!«

Kakua so se pomagali u potrjebah naši judjè u Benečiji

Se prebjera tu bukvah, da u Babiloniji, u starodaunih cajtih, judjè, ki so bili ubogi, so nosili svoje bunike na trg od mjesta. Usak tist ki je šu mimo in ki je ozdraveu od take boliezni, ali je poznù kajšnega družega, da je od nje ozdraveu, je guarìu s te bunim in mu dajau nasvete.

Se nìe smjelo iti mimo bunika brez preguariti z njim: usak ga je muoru uprašat kajšno boliezan ima, kje ga boli.

Takuo so se ubuogi judjè zdraveli u tistih starih cajtih in veliko število od njih se je rešilo življenje.

Nekaj podobnega se je gajalo tudi po naši Benečiji do malo liet nazaj. Naše gorske vasi so ble brez cjest, odriežene od svetà, daleč od zdraunika in od špitala. Judjè so bli ubuogi in nìeso imjeli denarja, da bi se zdraveli. Kadar je kajšan oboleu tu vasi, usak vasnjan se je ču dužan zvjedet za boliezen, ki ga je zadiela, in usak ga je paršù obiskavat, mu dajat poguma, in mu nasvetovàu katero zdravilo ali medežina je

njemù ali kajšnemu družemu človeku u tajšni boliezni pomagala.

Puno krat, če boliezan nìe bla prehuda ali smrtna, bunik, ki je poskusu vič takih zdravilnih pomaganj, je najdu tisto ki se je parmjerla njegovi boliezni in je ozdraveu, brez klicat zdraunika ali iti u špitau.

Če se je zgodilo, da so muorli kajšnega odpejat u špitau, u tistih cajtih, ko nìe blo nobednega pomaganja od nobednega kraja, se je nabralo tarkaj dugà, da puno naših kumetuških hiš je šluo na kant, za plačat špitau.

Če nìe bluo denarja za zdravet judì, še manj ga je bluo za klicat živinozdraunika (veterinaria), če je oboliela ali se ponesrečila kajšna žvina, naj je bla krava, telè, kozà, ucà ali prasè. Tudi u taki parložnosti, naši kumeti so se dal dan družemu rokò, takuo ki so znal in mogli.

Če kajšno žvino se jo je muorlo ubit, al pa je sama odletìela, se nìe klicalo kupcà, zatùo ki je kupac ponudu le malo za žvino, ki je paršlà pod zlo, pa se je prodalo mesùo po vašì in usaka družina se je čula dužna kupit kajšan kilo mesa, da nesrečni kumet je mù spet kupit drugo žvino tu hlieu.

Tudi če se je kajšan ponasrečiu, da se je spahnu rokò, nogò al da se jih je zlomù,

je zadobìu pomaganje, saj skor tu usaki vasi je bla kajšna posebna peršona, naj je bìu moški ali ženska, ki je znala pomagat tu taki nasreči.

Naši beneški kumeti so se znal pomagat tudi če je kajšan zmzrnu al se utopiù, se obìesu, ali ga je zadiela strjela.

Tudi, skor tu usaki vas, je bla kajšna ženska, ki je znala pomagat ženskam na porodu ali kajšan moški, ki je znu dat adnò rokò tu štal, kadar je imjela stuort kajšna krava.

Navadno usè zdravila, ki so nucali naši judjè, so ble domače, napravljene uon z rož in travì, uon s koranin, ki naši kumeti so lepùo poznal in nabìeral po puoju, po sanožetah, po hostah. Judjè so lepùo vjedli, da usaka rieč, ki jo je Buog stvaru, je za kajšan nuc, in narbuj pomagajo tiste stvari, ki so naraune, ki se ušafajo po svjetu, ki sama zemjà rodi.

Naši judjè so se učil tudi od domače žvine, saj je lahkò zamerkat kakuo psi, mačke, kozè, ucè in krave pasejò posebne trave, kadar imajo kajšno bolečino.

Stara domača zdravila imajo tudi donajšnji dan njih urjednost in je velika škoda, da judjè se pozabjajo nanjè.

Za usako boliezan je bla posebna mede-

žina, tudi za grižo: Piti sùok od ostrganega kompjerja.

Če naši judjè so se znal pomagat dan družemu, da ozdravejo od boliezni, so se znal tudi kuarijat dan družemu za majhane boliezni.

Miha je šu k parijatelju Vanacu in ga je upražu al vie za kajšno posebno zdravilo, da ustavi grižo, ki ga je že cieu tieden maltrala. Vanac se je zmisnu na puno medežin, pa Miha je le otresavu glavò; usè tiste medežine jih je poskusu, brez nobednega pomaganja, saj griža se nìe tiela ustaviti in mu je storlà le naprej letat, od zjutra do nuoč in še ponoč, na stran.

U koncu Vanac dìe Mihu: »Je adnà medežina, ki ti zagotovim, da ti bo ustavila grižo, samùo je no malo čudna.«

Miha ga prosi: »Za uojo božjo, povej mi za njo, naj je čudna tarkaj ki če, samùo da se rješim tele fardamane griže.«

Vanac mu povìe: »Paržgì adnò ardečo luč in jo obìes za pas cje na rit...«

Miha pogleda debelo Vanaca: »Kakuo bo moglà tala rieč ustaviti grižo?«

»Jo bo, jo bo! — odguarì Vanac. — Če na želieznicì se še vlak ustavi, kadar je ardeča luč, kaj se na bo tudi tuoja presneta driska?«

E. C.

Pjanost

Stara beneška pjesem pravi: »Mi, bratje, pimo vince / Naj voda tam stoji / Gospuod naj pije vodo / Ko za vince ne utrpì. / Mi, bratje, pimo vince, / Uadica naj tam stoji, / Naj jo pije žaba / ki tu nji leži.«

U naši Benečiji, lieta nazaj, pijančevanje je blùo zlò razšjerjeno, in puno naših judì, zauojo pijače, je zgubilo pamet, zdravje in živiljenje; je zapravilo sude in zastavlo svjet.

»Rajš pijan ku bolan« so pravli judjè, in nìeso zastopili, da tudi pijanost je bolèzan in še strašnà, od katere je buj težkùo ozdravet, ku od druge. Pijanost je pot iz katere le rjedko kajšan se nazaj vrne.

Pijančič, ki je umjeru zauojo pijače, ko so mu na smrtni pasteji močil usta, spokane od ognjà, z mrzlo uadò, je s tankim glasom jau: »Če sam bìu vjedeu, da je takuo dobrà uadà, nìesam nikul vina pokusu.« Pa je blùo prepoznò!

Naši judjè u Benečiji so pili posebno za tuo ki so bli ubuozi. Ubuoštvo in pijančevanje sta si sestèrè.

Naši judjè so pili, da bi si dali poguma in moči, saj so bli od usjeh zanemarjani in so muorli garat od zjutra do nuoč, da bi se

preživeli; nobedan jim nìe pomagu, so bli dobrì samùo za uajsko in za emigracijo (carne da cannone e da emigrazione).

So pili zatùo ki nìeso imjeli druge veselice, ku se zbrat tu oštarijo za popit glas vina al žganja in kajšno zapijet.

So pili zatùo, ki u naši Benečiji adnà neumna politika, ki je željela uničati naš slovenski narod, je skrbìela tu usaki vasi naše Benečije, do tiste, ki je štìela samùo par hiš, se nastavi oštarija, in oštarije so zrastle u takuo velikem številu, ku gobe u jesèni po dazu. Do naših judì u Benečiji se je željelo uresničiti tisto politiko, ki so napravli u Ameriki, z ubuozmi Indijanci (Pellerossa): jih uničiti s pijačo.

Se muormo zahvalit našim judem in jih občudovat, da so se znal upriet taki karvični in nespametni politiki, četudi preveliko naših judì je podleglo pijači.

Siromaštvo puno naših družin je blà, puno krat, posledica pijančevanja, saj vič ku kajšan pijanac u Benečiji se je naròdno hvalu, da je luožù svojo družino na nogè. Pa ne z dielam: zapiu je ta par hiš še kandreje.

Kulku krat po naših vaseh se je jalo od kajšnega možà ali ženè: »Je pijan ku krava. Pije ku žvina.«

Če tele besede so ble resnične za tistega

moža in za tisto žensko, ki sta preveč pila in se pijanla, primerjava tah kravam in žvini nìe blà resnična, saj žvina in krave se na pijanijo, kier ne pijejo brez potrebe. Samo človek pije brez mìere.

Miha je njimar kregu svojega hlapca Tonca, ki se je pijanu, pa nìe pomagalo, Tonca nìe poslušu. En dan, ko Tonca je pargnù od napajanja spet u hlieu ualè, Miha mu ukuaže: »Pej nazaj napajat ualè!« Tonca pogleda debelo gaspodarja in kadar vidi, da gaspuodar na kuantà, jezno ženè spet h koritu ualè napajat. Ko se vrne, Miha ga uprašà: »Al so pili še ankrat?« - »Nobedan — mu odguarì Tonca — saj veste, da žvina na pije če nìe žejna, al pa če je žej zadost pila.« - Miha smejà mu odguarì: »Tonca, posnemi ualè in vied, da človek ki preveč pije, ima manj pamet ku žvina.«

Par sreč, donašnji dan pijača se na razvija ku lieta nazaj, pa, na žalost, se je javila in se šier tudi po naši Benečiji adnà še buj škodljiva nevarnost: mamila, to je droga. Mamila, droga, so buj škodljive, zatùo ki buj hitro šcedijo človjeka in ga pripravijo ob življenje.

Pamet, zdravje in življenje so božji darovi, takua sveti in veliki, da je strašan grieh, da bi se jih zauojo pijače in mamil zapravilo.

Zatüo se muore skrbìet, da naša mladina se ne udà dijači in mamilam, da naš beneško-slovenski narod na popunama izumrìe.

E. C.

Tuonca an Tinac sta kupe djelala par minatorjih. Tonca je zasulo. Tinacova žena je uprašala: »An sada ki bojo dal njega žen?« Tinac je jau: »O, dobila bo narmanj kajšnih pet milijonov.« - »Ježuš, Marija!« je jala žena, »a ti kod si hodil, kar je njega zasulo?« »San biu šu po svoji potrjebi,« je jau Tinac. »Tebe ni maj zraven, kar je parložnost za ki zaslužit!« mu je odguorila žena.

* * *

Tonin: »So mi jal, de žganje puno škode nardi. Ma na bo daržalo. Mene nuca. Kar ga popijem, vidim usakega an usako rječ po dvojno.«

* * *

Med Berlinom est an Berlinom ovest je an velik zid. An pis iz Berlina est je vekopal jamo an paršu u Berlin ovest. Usi pisi so parletjel okuol njega an so mu jal: »Ki češ? Al si lačen, al si žejen?« Pis jih je an cajt gledau an je jau: »Velajal bi se rad, zak na te drugi strani na pustjo lajat!«

Iz zapuščine beneškega pesnika Petra Podreke

Njegovi Prezvzišenosti
Prečastitemu Nadškofu Videmskemu
G. G. Andreju Casasola
O Njegovi Petdesetletnici Mašništva
In
Petindvajsetletnici Škofijstva
Beneški Slovenci

1.

*Veseli se Nadškofija
Oče mili, Te slaveč,
In Beneška Slovenija
Daje Ti pozdrav goreč.*

2.

*Petdeset si let Mašništva
Že dosegel, lepa čast!
Petindvajset že Škofijstva
Ti od Pija je oblast.*

OPOMBA: Pesem je napisana lastnoročno. Na drugi strani je italijanski prevod v nevezani besedi. Pod slovenskim besedilom se je podpisal »Podreka«, pod italijanskim prevodom pa »D. Pietro Podrecca«. To pesem in druge Podrekove prigodnice je hranil Trinko kot dragocen spomin na moža, ki mu je odkril, da imamo tudi Slovenci svoje pesnike in pisatelje.

3.

*Ti Slovanskega naròda
Na Beneškem si Pastir,
In Cirila in Metoda
Slédnik, kažeš blagra vir.*

4.

*Hvào, slàvo vsak Ti poje,
Za Te prosi vsak Bogà —
Kaj pa sret te slave Tvoje,
Kaj Slovenec Ti poda?*

5.

*Spòmlad spet se je vernila
Z glasnim petjem drobnih ptic,
Vso naràvo prerodila,
Natrosila nam cvetlic.*

6.

*Lahko bi cvetlic obilo
Naših vtergali gorà,
K godu Tvojemu v vezilo
Venec Ti podali ta.*

7.

*Ali rožice minijo,
Ki narava jih deli,
Zima dahne — pobledijo,
Kmalo cvet jim odleti.*

8.

*Drugo cvetko mi imamo,
Koja ne zamré nikdar,
To ponižno v dar Ti damo,
Prečastiti naš Vladar.*

9.

*V serci našem ta prenežna
Rožica vzcvetela je:
To ljubezen je hvaležna,
ki gojimo jo za Te.*

10.

*Da, ljubezen čisto, sveto,
ki spremembe ne pozna,
Ljudstvo Tvoje za Te vneto,
Sloven danes Ti poda.*

11.

*V dar Ti da, proseč Te milo
Viši dušni naš Pastir,
Da Ti sprejmeš to vezilo,
ki ima le v serci vir.*

12.

*Srečo naj ti Bog dodéli,
Ljubo zdravje, mir sercà,
In pri vsakem naj Ti déli
Blagoslov njegov spremljà.*

13.

*Naj njegova roka sveta
Čuva Tebe vseh nadlog:
Dolgo, dolgo še Očeta
Dobri naj nam hrani Bog!*

Brana v slavni Videmski Akademij
18. Maja 1881.

D. Peter Podreka

Jakop je biu šu cje h dohtarju. Kar je paršu damou, mu je jala žena: »An ki ti je jau dohtar?« - »Je jau, da na smjem kadit.«
»Al ti nisem an jest tarkaj krat jala? An ki je še jau?« - »Je jau, de na smiem pit.«
»Al vidiš, kakuo modar je tel dohtar! An je še ki jau?« - »Oh, je jau, de na smiem djelat.«
»Bješ, bješ, tel dohtar je parsmojen. Če ga boš poslušu, bo trjeba umrjet od lakote!«

* * *

Edi: »Ki djela tuoj tata?«

Fabio: »Muoj tata je mehanik, popraulja automobile. An tuoj, ki djela?«

Edi: »Muoj tata nardi use, kar mu ma-ma ukuaže.«

Pesem

Novomašniku
Gosp. Janezu Plata
o svoji prvi nekrivavi Daritvi
v Cerkvi Sv. Antona Paduanskega
na Beneškem kimovca 1877.

*Se ogiba pevska Vila
Serborita meni preč,
Mi je gosla vse pobila
Da ne morem peti več.*

*Pegaz tudi me le rita,
Svojeqlaven je z menoj,
Mi namera le kopita,
In me paha od seboj.*

*A če on me je, jezdiča,
Svojeqlaven zapustil,
Jaz zajaham pa osliča,
Ino krotko bom jezdil.*

*In če Vila me le malo
Več obrajta za naprej,
Na kostanjevo piskalo
Po gorjansko pel bom zdej.*

*Mili glasi tam na Savi,
Soči, Dravi se glasè,
Na Nediži so hripavi
Težko ž njimi se vverstè.*

*Zato pesem gladko-milo,
Ni mogoče mi zapet',
Slabo pa bi se studilo
Jo Slovencom razodet.*

*Vender živi! Janez Plata
Novo-božji mazilenc!
Naj priplava zora zlata
Tebi, kliče zvest Slovinc.*

*Kriva sreča je protila
Ti doseči namen svoj —
Vender roka Božja mila
Vedno bila je s Teboj.*

*So zveršile se Ti želje,
Si pristopil pred Oltar:
Zato v Lazeh je veselje,
Je veselje v' celi Far.*

*Glej! sošolci in rodbina
Tebi krog se veselè,
Mila naša domovina
In prijatli Te slavè.*

*Živi! Živi! Janez Plata
Novo-božji mazilenc!
Naj priplava zora zlata
Tebi, kliče zvest Slovenc.*

*Na jadranski sinji obali
Je duhovni vertec Tvoj,
Kopaj, trebi in ga zali
Da dosežeš namen svoj.*

*Srečo naj ti Bog dodeli,
Ljubo zdravlje, sveti mir,
In pri vsakem tvojim deli
Nebes blagoslova vir.*

*Živi! Živi! Janez Plata,
Novo-božji mazilenc!
Naj priplava zora zlata
Tebi, kliče zvest Slovenc.*

*Pegaz, Vila, serboriti!
Ni mogoče mi branit'
Na osličko se nositi,
Po gorjansko jo trobit!*

V spomin radosti.

Moja ves in nje navade

Moja ves sa Žabnice, v Kanalšče daline pad Svetame Ušarjame.

Pri nas pazime je zuo mraz, zato k' zapade kajse sniaga. Mi troce grema šifàrat mpa dieuama »gare«.

Jaz dieuam »fondo«.

Paleta je pr nas zuo liepo. Grema u Tinje uog sieč traua.

Moja ves na aku 800 ljadi, k'žabaro kače suavenja, družè niemško. Skra vse znaja uaško.

Mi mama liepe nauade.

Pehtranje: na vačier prad sv. tri kralje se troca zberama z bličame kraujame zgonce mpa rapatama skuoz bes, da praženema »Pehtra baba« mpa hude duhove.

Na olčna nadelja mama praciesja ad male cierke svete Ratije da vliče cierkve sv. Ilna. V praciesje mi troce nesama prajtl. To je velk pušel, pavezan z breze, smrlinja, màcare mpa še ad drujeh vej, tude olčna vejca je zraun. Na prajtl abiesma pamaranče, preste, àbuče, cùkarče, hrušče mpa pildče. To je vse žegnano. »Prajtl« pa diema žvine pad nuoje, ko greja spamuad na puanine. Na blika svuòta naše gaspadinje v bličeh »jer-

baseh« nesaja v cierku žegnata ajce, šunkn, čartl, k' se je za blika nuoč. Na ta glih den je tudi »gorustajenje«, se gre s praciesja s Kristusem vstalem pa vese, vse uokne sa razsvietljene z lučme.

Na druga nauada je den prad riešnjem telesam. Tiste puobe, k' greja k mùštrnje na den prad rešnjem talieso pastavja prad cierkujo na blika »maja«, k'ja akrancljaja s krancine, z rožame ad papierja, k'jeh naradija dečbe v treh bačierah.

Ko »maja« staji n puob zauriska, zašpi-ljaja harmoniče mpa vse rajaja pad lipa mpa papijò kak guež vina.

Tota maja staji da šent Ilna, dr je v Žabniceh žegn. V svota zbačier ja puobe pa-bijeja dou mpa ja pradaja, da maja dnar za »konta«. To sa puobe, k' greja z muzikante skuoz cieua bes da cirkve k svete meše. Pa meše pa se zberaja muade mpa stare pad lipa mpa dr adzuani pune, zapuoje moj stric Jok »Raste, raste rožmarin«. Tota piesm pra-pieujaja ki v moje vese na den »žegna«.

Le še za zaključit naše nauade paviem še to, da je pa biénahteh troška šàpalca, na den nadožneh atruok. Troce grema z brina pa hišah pa udarma ljadi mpa uoščma vsem zdravje.

Za to daboma neki dnarja.

KRONIKA

December

Dne 21. decembra 1979 so se začeli Benečanski kulturni dnevi, ki jih vsako leto prireja Študijski center »Nediža« v Špetru v sodelovanju s Slovenskim raziskovalnim inštitutom v Čedadu. Vsebina predavanj v tem študijskem letu je bila zgodovina Benečije od zadnje vojne do danes.

Dne 23. decembra je bil tradicionalni festival — senjan beneške pesmi — v telovadnici na Ljesah. Zapeli so osem novih pesmi. Zmagala je »Pomlad«, ki jo je napisal Giorgio Qualizza, uglasbil pa Antonio Qualizza. Proti koncu leta je bil mladinski seminar »Stara Lipa«, srečanje otrok in družin iz Rezije. Sodelovala je tudi folklorna skupina iz Rezije in zbor »Kanin«. Otrokom, ki so sodelovali pri natečaju »Moja vas«, so podelili nagrade.

Januar

Dne 6. januarja 1980 je bil Dan emigranta, ki je postal »Dan beneške kulture«. Gledališka dvorana »Ristori« v Čedadu je postala premajhna za beneške ljudi, ki se na ta

Poslušalci predavanja na »Kulturnih dnevih«

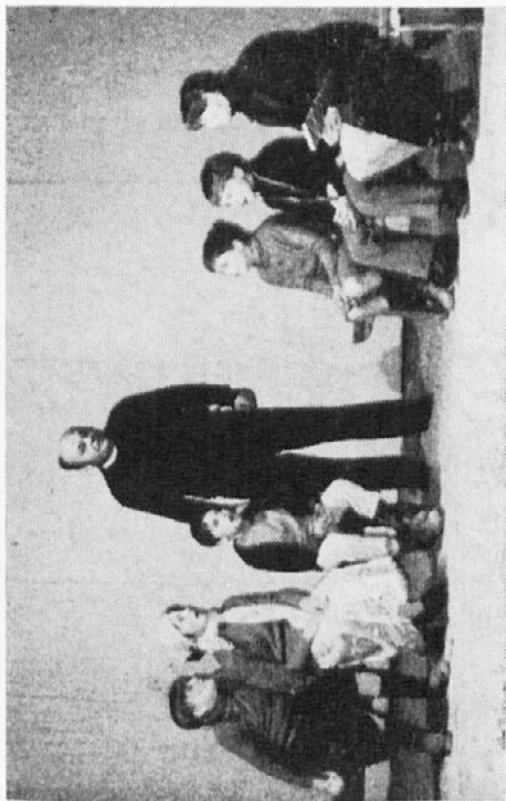
dan zberejo v Čedadu. V imenu beneških emigrantov je govoril Adriano Martinig, v imenu kulturnih društev pa Aldo Clodig. Glavna točka programa je bila drama »Kaplan Martin Čedermac«, ki so jo igrali člani »Beneškega gledališča«. Dan emigranta je ponovno dokazal, da beneško ljudstvo hoče živeti in se vsestransko razvijati.

Dne 19. januarja je bila v Buji predstavitve knjige »Gli Slavi della Val Natisone«, ki jo je napisal župnik msgr. Angel Kračina, ki je s tem delom doktoriral v Rimu na Lateranski univerzi. Kračina je za svoje delo dobil nagrado »Nadâl Furlan '79«.

Dne 31. januarja sta župnik Paskval Gujon in prof. Marino Qualizza predavala v Trstu o delu in življenju Ivana Trinko. Gujon je govoril o značaju Trinkove osebnosti, Qualizza pa o njegovem političnem delu.

Februar

Furlanska televizije Tele-Friuli je pripravljena oddajati dvakrat na teden tudi za beneške Slovence. Bruno Rossi je slovenske gledalce takole povabil k sodelovanju: »Dragi prijatelji Beneške Slovenije. Boste imeli vaš prostor, zato tudi vi bosta mogli poviedati in guorit po vašin, kjer tudi vi sta part od velike družine Tele-Friuli. Z vašim poma-

Čederman (Predan) uči otroke verouk

ganjem bi tieli programirat posebne oddaje z novicami in kulturne programe dvakrat u tiedne po slovensko...« Namen je dober, toda Tele-Friuli se ne vidi po Benečiji. Prej bi morali postaviti oddajnik na Prešenjskem hribu.

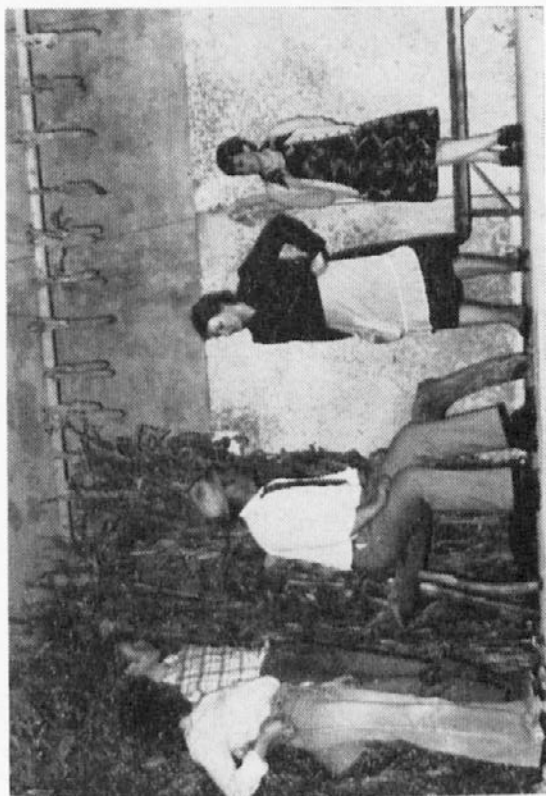
Marec

Zveza beneških žena je na Ljesah organizirala praznovanje 8. marca. V govorih so žene poudarile, da mora ta dan postati tudi v Nadiških dolinah dan borbe »za obdaržat dielo, za živiet doma an za doseč ostale pravice, ki nam gredo, če čemo rešiti globalno use naše probleme«. Nastopil je Učiteljski ženski zbor iz Tolmina, nato pa je »Beneško gledališče« odigralo komedijo »Nedjeja pod lobjo«, ki jo je napisal Aldo Clodig in ob kateri so se vsi prisrčno nasmejali.

Dne 23. marca je novoustanovljeni krščanski kulturni krožek »Studenci« v župnijski dvorani v Gorenjem Tarbiju predstavil doktorsko disertacijo domačina Jurija Qualizze »Slovenski pregovori in reki iz Nediških dolin«. Qualizza je zbral okrog 400 pregorov v Gorenjem Tarbiju, v Gnidovici in Polici, jih povezal po vsebini in jim dodal svojo razlago.

Dne 21. marca je bilo v Špetru predava-

Prizor iz igre »Nedjeja pod ljubjo«

nje »Cerkev in Beneški Slovenci«. Govoril je prof. Miccoli, ki predava cerkveno zgodovino na univerzi v Trstu. Podal je zgodovinski pregled vseh dogodkov pod fašizmom in po tej vojni. Poudaril je, da so bili beneški duhovniki edini branitelji slovenstva v vseh časih preganjanja slovenskega jezika.

April

V okviru proslav 25. letnice društva »Ivan Trinko« je bil dne 2. aprila v Čedadu »Večer beneške poezije«. Beneški otroci, ki obiskujejo slovenske šole v Gorici, so brali pesmi Petra Podreke, Ivana Trinka, Zdravka Birtiča, Izidorja Predana, Alda Clodiga in Andreine Trusgnach.

Dne 20. aprila je v novi telovadnici na Ljesah nastopilo 11 slovenskih zborov iz zamejstva in Slovenije. Zbori sodelujejo v okviru pevske revije »Primorska poje«. Nastopil je tudi domači zbor »Rečan«.

Od 21. do 24. aprila je obiskal Furlanijo-Julijsko Benečijo jugoslovanski ambasador v Rimu Marko Kosin. Zadnji dan obiska je posvetil tudi Slovincem v Videmski pokrajini. V imenu beneških Slovencev ga je v Čedadu pozdravil prof. Viljem Černo in se mu zahvalil za pozornost, ki jo je pokazal do slovenske manjšine.

Recitacije pesmi beneških pesnikov

Dne 25. aprila je na Stari gori prejelo prvo sveto obhajilo devet beneških otrok, ki obiskujejo slovenske šole v Gorici. Nadškof Battisti jim je za to slovesnost poslal lepo pismo, ki ga je prebral pre Arturo Blasutto.

Maj

Dne 3. maja je bila pri Svetem Lenartu pevska revija italijanskih, nemških, furlanskih in slovenskih zborov. Slovensko pesem in Nediške doline sta zastopala zbora iz Svetega Lenarta in »Nediški puobi«.

Dne 17. maja so na Ljesah slovesno otvorili novo telovadnico, ki se lahko spremeni v dvorano in bo služila za razne kulturne prireditve. Delo je bilo izvršeno tudi s sredstvi Socialistične republike Slovenije, ki je priskočila na pomoč po potresu 1976.

Konec maja so v Tipani zaključili tečaj slovenskega jezika, ki ga je priredil kulturni krožek »Naše vasi«.

Junij

Dne 8. junija je kulturno društvo »Lepi vrh« v Ukvah priredilo ob zaključku šolskega leta svečano akademijo, ki je bila nekakšen obračun petletnega tečaja slovenskega jezika in dveletnega delovanja glasbene šole. Sodelovali so učenci iz Ukev, Žab-

nic, Ovčje vasi in Trbiža. Program so popestrili tudi ansambli in zbori iz Trsta, Celovca in Žirovnice.

Dne 22. junija so na pokopališču v Gorenjem Tarbiju odkrili spomenik desetim italijanskim in slovenskim partizanom. Na plošči so vklesane besede: »Naj bi njihova žrtev izpodbudila narode k miru, bratstvu in ljubezni do svobode.«

Dne 26. junija ob 26. obletnici smrti Ivana Trinka so se zbrali na Trčmunu beneški duhovniki in nekaj furlanskih. Pri maši zadušnici je govoril domači župnik Zuanella, ki je rekel, da je Trinkovo izročilo tudi danes aktualno, saj se je potegoval za versko in moralno življenje naših ljudi, za kulturni, ekonomski in socialni razvoj Benečije.

Na praznik sv. Petra in Pavla je bilo v Špetru tradicionalno srečanje otrok, ki sodelujejo na natečaju »Moja vas«. Pri tem srečanju so sodelovali zbori iz Benečije in rezijanska folklorna skupina. Na letošnjem natečaju je sodelovalo skoraj 300 otrok.

Julij

Skupina beneških slovenskih duhovnikov, ki sodelujejo pri »Domu« in so člani kulturnega društva »Studenci« so podarili kobarški dekaniji lepo ikono Matere božje,

ki jo je naslikal brat trčmunskega župnika Paskval Zuanella. Ikono so postavili v občestno kapelico v vasi Smast. Dne 27. julija jo je blagoslovil koprski škof Jenko ob navzočnosti domačinov ter duhovnikov in laikov iz Benečije. Benečani so prisostovali tudi sveti birmi na Libušnjah. Sodelovanje pri božji službi, lepo petje in skupna molitev — vse to je naredilo zelo dober vtis našim ljudem, ki niso navajeni kaj takega po naših vaseh.

Avgust

Deveto kulturno srečanje na Kamenici je bilo 3. avgusta. Pri somaševanju beneških duhovnikov je govoril dr. Emil Cenčič. (Njegov govor je v letošnjem koledarčku.) Po maši je udeležence pozdravil župan iz Srednjega, uradni govor pa je imela Bruna Dorbolò-Strazzolini, ki je podala sliko sedanjega položaja Benečije. Sledil je pester kulturni program, pri katerem so sodelovali Nediški puobi, Tamburaška skupina iz Pliberka na Koroškem, Beneški fantje, Slovensko furlanska skupina iz Rablja ter Furlanska folklorna skupina iz Pasian di Prato blizu Vidma. Sovražniki so hoteli preprečiti to slovesnost s tem, da so pokradli deske za oder, premazali spominski kamen in tro-

Beneški otroci na morju

sili žeblje po cesti, toda vsa njihova zloba ni nič pomagala. Kamenica postaja vsako leto slovesnejši tabor za Benečijo, ki terja svoje pravice.

Dne 16. avgusta je bilo na Višarjah srečanje treh sosednjih narodov. Nadškof Battisti je somaševal z duhovniki iz Furlanije, Slovenije in Koroške. V svojem govoru je poudaril, da Višarje združujejo tri narodnosti in s tem pripravljajo pot za združeno Evropo.

Od 14. do 23. avgusta je bil v Dolenjem Tarbiju prvi del tečaja »Mlada brieza«, ki se je nato nadaljeval na Debelem rtiču pri Ankaranu. Tudi letos so se otroci učili slovenskega jezika in petja ter priredili razne družabne igre.

Od 21. do 23. avgusta je bilo v Reziji srečanje znanstvenikov, ki so razpravljali o tem, kako naj pišemo rezijanščino. Prihodnje leto bo ponovno srečanje, kjer se bodo odločili za enotno pisavo.

September

Dne 13. septembra je bilo v Bovcu prijateljsko srečanje Slovencev iz Italije, Avstrije in matične domovine. Delegacijo Slovencev iz videmske pokrajine je vodil prof. Viljem Černo.

Odkritje plošče v Platiščah

Oktober

Dne 2. oktobra je minilo 25 let, odkar je bilo ustanovljeno »Kulturno društvo Ivan Trinko«. S tem je bil položen temelj prosvetnemu delu v Benečiji.

Dne 12. oktobra je bila v Platiščah lepa slovesnost. Nadškof Battisti je blagoslovil obnovljeni starodavni slovenski križev pot, na zunanjem zidu ob vhodu pa so odkrili ploščo sedmim domačim duhovnikom. Napis na plošči je v slovenščini in italijanščini. Glasi se: »Bili so duhovniki in zgledni državljani, ki so v temnih časih — kadar sta bili beseda in pisava sumljivi — s krščansko ljubeznijo in pravim pogumom branili vrednote, tradicije in jezik svojih ljudi. V zgleden spomin postavilo prebivalstvo Platišč dne 12. oktobra 1980.« Videmski nadškof je v svojem govoru pozval domače ljudi, naj se ne izselijo, naj ohranijo svojo vas, tradicije, jezik in kulturo.

November

Dne 14. novembra je bila na sedežu društva »Ivan Trinko« okrogla miza, s katero so proslavili 25-letnico obstoja in delovanja društva. O začetnih težavah, nasprotovanjih ter o delu društva je govoril Izidor Predan, prof. Viljem Černo je spregovoril o boju

beneških Slovencev za uveljavitev narodnostnih pravic, matajurski župnik Gujon pa je orisal lik Ivana Trinka kot pesnika, buditelja narodne zavesti in branitelja človečanskih pravic.

Istega dne je v Ljubljani umrl igralec Jože Zupan, ki je v filmu »Kaplan Martin Čedermac« tako čudovito in doživeto upodobil beneškega duhovnika, ki se je boril za ohranitev slovenskega jezika v cerkvi.

LJUDSKE PARGLIHE

Ardeč ku kri.

Marzu ku led.

Dobar ku kruh.

Lačan ku pas.

Ihtan ku petelin.

Ljen ku slon.

Močan ku leu.

Počasan ku puž.

Debeu ku kart.

Umazan ku prase.

Suh ku bakalà.

Vsem Benečanom
doma in po svetu
želimo
blagoslovljene
božične praznike
in
srečno novo leto
1981

KAZALO

	Str.
Govor videmskega nadškofa	31
Lj. Šorli: Kdo jim bo pisal usodo?	38
Trinko sam o sebi	40
Pred sto leti	42
M. Breclj: Trinkovi pismi Marici Nadlišek-Bartolovi	65
I. Predan: Spomin na zadnjo pot našega pesnika in buditelja Ivana Trinka	75
I. Predan: Ob 25-letnici društva »Ivan Trinko«	90
Železna maša msgr. Antona Rutarja	100
Št. Tonkli: Msgr. Rutarju ob železni maši 1910-1980	102
E. Cenčič: Kakuo so se pomagali u potrjebah naši judjè u Benečiji	107
E. Cenčič: Pijanost	111
Dve pesmi iz zapuščine Petra Podreke: Nadškofu Casasoli	115
Novomašniku Janezu Plata	119
Meri: Moja ves in nje navade	122
Kronika	124

SLIKE

	Str.
Nadškof Battisti govori na Trinkovi proslavi	30
Goriški oktet poje v Čedadu	33
Prof. Qualizza govori na Trinkovi proslavi	37
Zbor »Pod lipo« na Trinkovi proslavi	39
Trinkov spomenik pred kulturnim društvom	41
Kipar Negovan Nemeč izdeluje Trinkov kip	64
Obnovljena cerkvice na Matajurju	76
Beneški fantje	86
Msgr. Anton Rutar na pobočju Matajurja	101
Poslušalci predavanja na »Kulturnih dnevih«	125
Čedermac (Predan) uči otroke verouk	127
Prizor iz igre »Nedjeja pod lobjo«	129
Recitacije pesmi beneških pesnikov	131
Beneški otroci na morju	135
Odkritje plošče v Platiščah	137

TRINKOV KOLEDAR
Letnik XXIX

Uredil: Jožko Kragelj
Natisnila tiskarna Budin - Gorica 1980

uff. sup.

S

TRINKOV koledar

inv.št:

4933